

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva**

PREDNACRT

**SREDNJOROČNA STRATEGIJA PRUŽANJA SAVJETODAVNIH USLUGA U
FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE (2017-2021)**

Sarajevo, lipanj 2016.

SADRŽAJ

1.	UVOD	6
2.	METODSKI PRISTUP	7
3.	CILJEVI SREDNJOROČNE STRATEGIJE PRUŽANJA SAVJETODAVNIH USLUGA 2017 – 2021.....	8
4.	CILJEVI POLJOPRIVREDNE POLITIKE U FEDERACIJI BIH.....	9
5.	PREGLED STANJA U POLJOPRIVREDNOM SEKTORU U FEDERACIJI BiH.....	10
5.1.	Opći podaci o Federaciji BiH.....	10
5.2.	Pregled stanja u poljoprivrednom sektoru u Federaciji BiH.....	13
5.3.	Broj registriranih poljoprivrednih gospodarstava u Federaciji BiH.....	13
6.	ANALIZA STANJA U OBLASTI POLJOPRIVREDNOG SAVJETODAVSTVA U FEDERACIJI BIH	15
7.	SWOT ANALIZA.....	19
8.	MODELI SUSTAVA POLJOPRIVREDNOG SAVJETODAVSTVA	21
8.1.	Sustav poljoprivrednog savjetodavstva EU (eng. Farm Advisory System).....	21
9.	SUSTAV POLJOPRIVREDNOG SAVJETODAVSTVA U FEDERACIJI BIH.....	24
10.	POLJOPRIVREDNI SAVJETODAVAC	24
11.	JAVNA POLJOPRIVREDNA SAVJETODAVNA SLUŽBA U FEDERACIJI BiH	29
11.1.	Središnja poljoprivredna savjetodavna služba - Federalno ministarstvo poljoprivrede	30
11.2.	Kantonalne poljoprivredne savjetodavne službe.....	30
11.3.	Gradske i općinske poljoprivredne savjetodavne službe.....	31
11.4.	Misija i vizija Javne poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji BiH	31
11.5.	Broj poljoprivrednih savjetodavaca u Javnoj poljoprivrednoj savjetodavnoj službi	31
12.	CILJNE SKUPINE	37
13.	METODE SAVJETODAVNOG RADA	39
14.	CILJEVI RADA JAVNE POLJOPRIVREDNA SAVJETODAVNA SLUŽBA U FEDERACIJI BIH	39
15.	PROVEDBA PROGRAMA MJERA I AKTIVNOSTI.....	50
16.	FINANCIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU STRATEGIJE	51
17.	PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE RADA JAVNE PSS	54
18.	PRIVATNE POLJOPRIVREDNE SAVJETODAVNE SLUŽBE	54
19.	SUSTAV KOORDINACIJE	55
20.	SURADNJA S INSTITUCIJAMA OD ZNAČAJA ZA POLJOPRIVREDNU SAVJETODAVNU SLUŽBU ..	56
21.	PROVEDBA STRATEGIJE	58
21.1.	Rizici provedbe strategije	58

SUDIONICI U IZRADI STRATEGIJE

Povjerenstvo

Irena Jerkić	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Brković Nijaz	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Sabaheta Ćutuk	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Tatjana Markhot	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Gračić Amela	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Manda Oršolić	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Rasima Bobić	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva PK
Marinko Andrić	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva USK
Nusret Šerifović	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK/Zavod za poljoprivredu
Amer Sunulahpašić	Općina Srebrenik
Hajrudin Bečić	Ministarstvo šumarstva, poljoprivrede i vodoprivrede KSB/SBK
Enes Međuseljac	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ZDK
Perica Bulić	Ministarstvo za privredu SK
Ermina Bešlija	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Josip Bubalo	HNK/Zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu i zaštitu bilja
Jako Krezo	Ministarstvo za privredu BPK
	Ministarstvo gospodarstva ZHŽ/Zavod za poljoprivredu
	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva K 10

POPIS KRATICA

BH AIS	Pilot popis poljoprivrede, IPA 2007 BH AIS projekt
BiH	Bosna i Hercegovina
BPK	Bosansko - podrinjski kanton
CIHEAM	Centre International de Hautes Etudes Agronomiques Mediterranee (Međunarodni centar za napredne agro-mediteranske studije)/L'Istituto Agronomico Mediterraneo di Bari (Agro-mediteranski institut Bari)
IAMBari	Direktion für Entwicklung Und Zusammenarbeit (Uprava za razvoj i suradnju)
DEZA	Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (Njemačka udruga za tehničku suradnju)
GTZ	
EC	European Council/Commission (Evropsko vijeće/komisija)
ECON	Economic Co - Operation Network
EU	Europska unija
EU PHARE	Prvi predpristupni instrument Europske unije
EU – ESP	EU National Extension Services for Bosnia and Herzegovina (Projekt Europske unije Nacionalne savjetodavne službe za BiH)
EZ	Europska zajednica
IFAD	The International Fund for Agricultural Development (Međunarodni fond za poljoprivredni razvoj)
FADN	Farm Accountancy Data Network (Sustav poljoprivrednih knkogovodstvenih podataka)
F BiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMPVŠ	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
HNK	Hercegovačko - neretvanski kanton
K10	Kanton 10
KM	Konvertibilna marka
LAG	Lokalna akcijska skupina
LEADER	Inicijativa Europske unije za ruralni razvoj
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj
PK	Posavski kanton
RS	Republika Srpska
SPPOM	Promotion of Agriculture in the Region of Mostar (Projekt poticanja razvoja poljoprivrede na području Mostara)
SBK	Srednjebosanski kanton/Kanton Središnja Bosna
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency (Švedska međunarodna agencija za razvoj)
SK	Sarajevski kanton
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU i njenih država članica i Bosen i Hercegovine
SWOT	Analiza snaga (strength), slabosti (weaknesses), mogućnosti (opportunities) i ograničenja (threats)
TK	Tuzlanski kanton
USAID	United States Agency for International Development (Američka agencija za međunarodni razvoj)
UCODEP	UNITY AND COOPERATION for the Development of Peoples (Jedinstvo i suradnja za razvoj naroda)
UNDP	United Nations Development Programme
USK	Unsko - sanski kanton

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 – 2021)

ZDK	Zeničko - dobojski kanton
ZHK	Zapadno - hercegovački kanton
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika
WB	World Bank / Svjetska banka

1. UVOD

Poljoprivredna savjetodavna služba dio je poljoprivredne politike svake zemlje i važan instrument za postizanje zacrtanih ciljeva te politike i sredstvo komunikacije s poljoprivrednicama. Za poljoprivrednike ona predstavlja vrstu pomoći koja doprinosi povećanju njihovih znanja, učinkovitosti, produktivnosti i profitabilnosti poljoprivredne proizvodnje, te doprinosi dobrobiti njihovih obitelji, zajednice i društva u cjelini.

Poljoprivreda u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH nalazi se u tranzicijskom procesu, odnosno procesu prilagodbe europskoj poljoprivrednoj politici i zakonodavstvu. Promjene koje se dešavaju, i koje će se desiti u procesu usklađivanja sa zakonodavstvom Europske unije i obvezom primjena zahtjevnih standarda poljoprivredne proizvodnje bit će veliki izazov za poljoprivredne proizvođače, te će za njihovo uvođenje u proizvodnju poljoprivrednici trebati stručnu pomoć. Poljoprivredni proizvođači će također trebati pravovremenu i efikasnu stručnu pomoć za korištenje investicijskih sredstva iz EU fondova, namijenjenih prestrukturiranju poljoprivrede i diverzifikaciji, te razvitu ruralnih područja. Iskustva susjednih zemalja (Slovenije i Hrvatske) i drugih novih članica EU su pokazala da bez pomoći dobro organizirane i sposobljene poljoprivredne savjetodavne službe poljoprivredni proizvođači ne bi uspjeli savladati sve izazove, koji su stajali pred njima.

U državama članicama Europske unije poljoprivredne savjetodavne službe imaju tradiciju dugu oko dva stoljeća, a od 2007. godine utvrđena je i zakonska obveza uspostave iste na nacionalnoj razini. Savjetodavne službe su pratile razvitak poljoprivrede u tim zemljama i mijenjale se zajedno s njim. Može se sa sigurnošću reći da je poljoprivredno savjetodavstvo imalo izuzetno važnu ulogu u razvitu poljoprivrede zapadnoeuropskih zemalja.

S ciljem poboljšanja kvalitete i boljeg prilagođavanja savjetodavnog rada u Federaciji BiH sa europskim zahtjevima i standardima, krajem 2013. godine donesen je Zakon o poljoprivrednim savjetodavnim službama kojim se, između ostalog, definira naziv ove službe i njena djelatnost, te način organizacije rada i financiranje.

Imajući u vidu da je javna poljoprivredna savjetodavna služba, zakonom definirana aktivnost pružanja usluga, te trenutne potrebe i promjene koje se dešavaju u sektoru poljoprivrede i do kojih će doći u procesu pristupanja naše države EU neophodno je da se u Federaciji BiH uspostavi dobro organizirana, efikasna i efektivna javna poljoprivredna savjetodavna služba za koju treba osigurati neophodne strateške, programske, finansijske, kadrovske, tehničko-tehnološke, organizacijske i druge resurse, jer o istim ovisi njeno funkcioniranje.

U ovoj Strategiji sadržan je okvir pružanja savjetodavnih usluga za petogodišnji period, kratkoročni i srednjoročni ciljevi, metode rada, vremenski slijed, nositelji i rokovi ostvarenja ciljeva.

2. METODSKI PRISTUP

Postupak izrade Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federacija BiH (2017 – 2021) (u dalnjem tekstu: Strategija) proveden je sukladno članku 4. Zakona o poljoprivrednim savjetodavnim službama („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13) (u dalnjem tekstu Zakon), na temelju kojeg je:

1. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u dalnjem tekstu: Federalno ministarstvo poljoprivrede) u suradnji sa kantonalnim ministarstvima pripremilo i utvrdilo temeljne elemente za izradu Strategije;
2. federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u dalnjem tekstu: federalni ministar poljoprivrede) rješenjem imenovao Povjerenstvo za izradu Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 - 2021)(u dalnjem tekstu: Povjerenstvo);
3. Prednacrt Strategije stavljen u javnu stručnu raspravu i nakon usvajanja primjedbi, isti dostavljen Vladi Federacije BiH na razmatranje.

Sukladno Uredbi o pravilima za sudjelovanje zainteresirane javnosti u postupku pripreme federalnih pravnih propisa i drugih akata („Službene novine Federacije BiH“, broj 51/12), predstavnici mjerodavnih kantonalnih ministarstava bili su uključeni u rad Povjerenstva. U Povjerenstvo je bio uključen i predstavnik privatnog sektora, koji je radi obveza odustao od sudjelovanja u njegovom radu. O izrađenom tekstu Prednacrta Strategije sukladno važećim zakonskim odredbama proveden je postupak javne stručne rasprave.

U identificiranju stanja korišteni su podaci iz različitih izvora: Federalni zavod za statistiku, Federalno ministarstvo poljoprivrede, resorna kantonalna ministarstva. Broj i specijalistička usmjerena poljoprivrednih savjetodavaca u kantonu, koji uključuje općine i gradove, utvrđen je na temelju podataka o poljoprivrednoj proizvodnji, društveno – ekonomskom kontekstu, prirodnim resursima, zemljopisnim i agroekološkim uvjetima.

U cilju ostvarenja zajedničkih interesa u realizaciju Strategije bit će uključeni svi zainteresirani: poljoprivrednici, pravni subjekti registrirani za poljoprivrednu proizvodnju u F BiH, stanovništvo ruralnih područja, znanstveno – istraživačke i stručne institucije u F BiH, vladin, privatni i nevladin sektor u F BiH.

Izradom Strategije proces razvitka poljoprivrednog savjetodavstva se ne završava. U interesu svih zainteresiranih oblast poljoprivrednog savjetodavstva potrebno je kontinuirano stručno i znanstveno pratiti.

Potrebno je napomenuti da je u okviru projekta Svjetske banke, Poljoprivreda i ruralni razvoj, 2010. godine bio izrađen Prednacrt Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u F BiH (2010 – 2014), za čiju izradu je bila angažirana međunarodna konsultantica Eva Tkalčić i Radna skupina od domaćih stručnjaka. Istovremeno se u proceduri nalazio Nacrt zakona o poljoprivrednim savjetodavnim službama, kojim je predložen model organiziranja javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH usuglašen s naprijed navedenom Strategijom. Predloženi model nije dobio potrebnu potporu, te je 2010. godine zaključeno da predmetni Prednacrt neće biti dostavljen u daljnju proceduru, dok se ne riješi pitanje organizacije javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BIH. U ovom dokumentu korišten je pristup i koncept dokumenta, koji je predložila konsultantica Eva Tkalčić, kao i dijelovi teksta Prednacrta Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2010 – 2014).

3. CILJEVI SREDNJOROČNE STRATEGIJE PRUŽANJA SAVJETODAVNIH USLUGA 2017 – 2021

Strateški ciljevi donošenja i provedbe ovoga dokumenta jesu:

1. Razvitak savjetodavne službe koja će pomagati poljoprivrednim proizvođačima i drugom stanovništvu ruralnih područja da povećaju svoje konkurentske sposobnosti (profitabilnost) u njihovoј osnovnoј djelatnosti, te poticati ostvarivanje dodatnih prihoda.
2. Razvitak savjetodavne službe koja će pomoći u izradi, provođenju i primjeni strateških dokumenata i propisa u poljoprivredi, i koja će surađivati kod usklađivanja propisa za podršku razvitu poljoprivrede i ruralnih područja.
3. Razvitak savjetodavne službe, koja će provoditi i sudjelovati u provođenju projekata ruralnog razvjeta u smislu zajedničkih programa cijelovitog razvjeta i koja će teritorijalno i stručno pokrивati cijelu F BiH.
4. Razvitak poljoprivredne savjetodavne službe koja će djelovati kao:
 - javna služba u potpunosti financirana iz proračuna F BiH, proračuna kantona i općina i drugih izvora i
 - privatna služba financirana iz osobnih prihoda i drugih izvora (grantovi, natječaji i drugo).

4. CILJEVI POLJOPRIVREDNE POLITIKE U FEDERACIJI BIH

Srednjoročnom strategijom razvitka poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH (2017-2021) definirani su slijedeći strateški ciljevi razvoja poljoprivrednog sektora u F BiH:

1. Razvitak poljoprivrede i pripadajućih sektora uz podizanje tehničko - tehnološke razine, efikasnije korištenje raspoloživih resursa, te uvažavanje zahtjeva modernih tržišta.
2. Osiguranje uvjeta za snažnije generiranje stabilnijeg dohotka u okviru poljoprivrednog sektora i unaprijeđenje kvalitete života u ruralnim sredinama.
3. Održivo upravljanje prirodnim resursima i prilagođavanje poljoprivrede klimatskim promjenama.
4. Prilagođavanje institucionalno - zakonodavnog okvira i poljoprivredne politike sa ZAP EU uz uvažavanje stupnja razvijenosti poljoprivrednog sektora F BiH.

5. PREGLED STANJA U POLJOPRIVREDNOM SEKTORU U FEDERACIJI BIH

5.1. OPĆI PODACI O FEDERACIJI BIH

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku ima površinu od 26.110,50 km², 2.336.722 stanovnika i 79 općina.

Broj stanovnika, površina i broj općina u F BiH, po kantonima prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1. Kantoni, sjedišta kantona, stanovništvo, površina, gradovi i općine u F BiH

Kanton	Sjedište kantona	Broj stanovnika u 2014.	Površina km ²	Broj stanovnika na km ²	Broj općina/grad
USK	Bihać	287.361	4.125,0	69,7	8
PK	Orašje	38.669	324,6	119,1	3
TK	Tuzla	499.144	2.649,0	188,4	13
ZDK	Zenica	397.813	3.343,3	119,0	12
BPK	Goražde	32.390	504,6	64,2	3
SBK	Travnik	252.573	3.189,0	79,2	12
HNK	Mostar	224.029	4.401,0	50,9	9
ZHK	Široki Brijeg	81.527	1.362,2	59,8	4
SK	Sarajevo	444.851	1.276,9	348,4	9
K10	Livno	78.365	4.934,9	15,9	6
Federacija BiH	Sarajevo	2.336.722	26.110,5	89,5	79

(Izvor: Federalni zavod za statistiku, Statistički godišnjak/ljetopis 2015.)

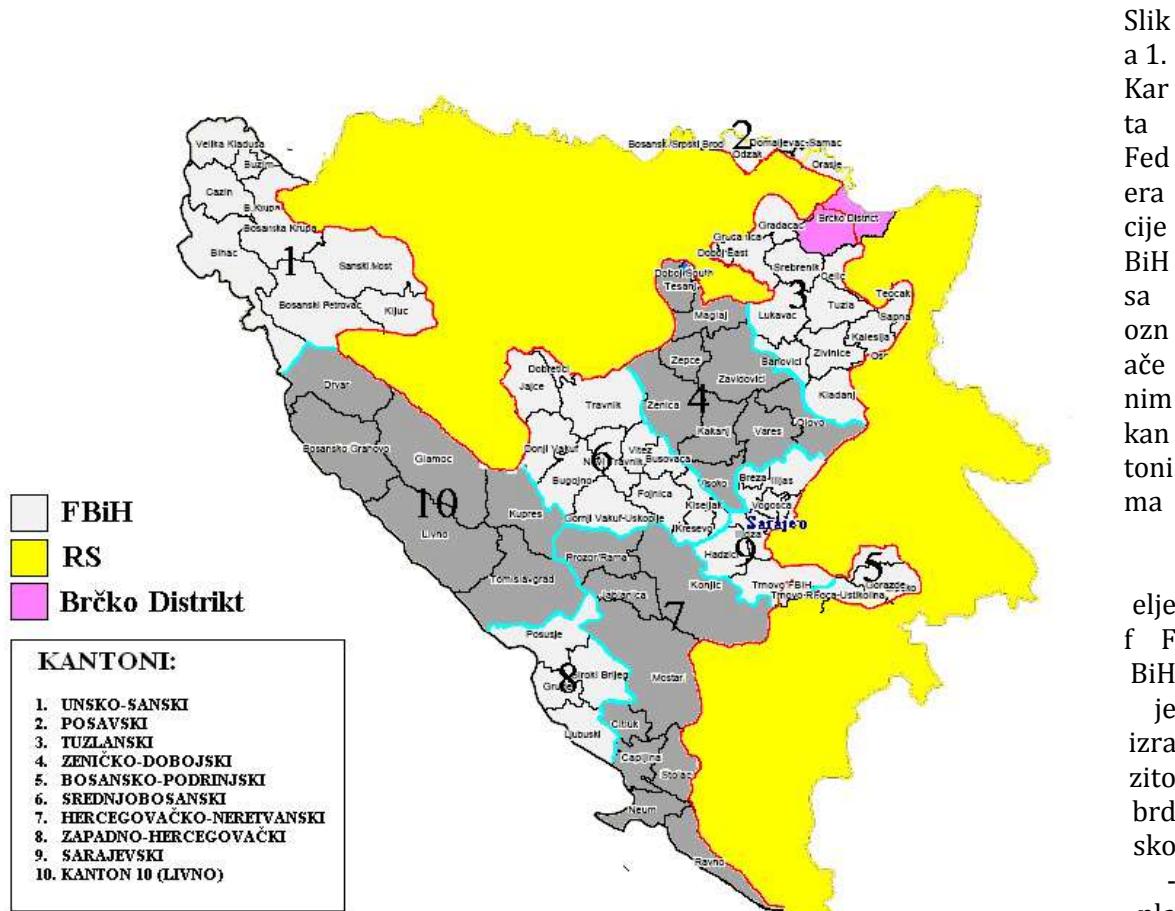
Od 79 općina u F BiH, prema kriterijima OECD tipologije, 56 se smatra ruralnim (gustoća naseljenosti manja od 150 stanovnika po km²). Ruralna područja obuhvaćaju 85,1% (22.213,8 km²) teritorije Federacije BiH, u njima živi 50,7% (1,2 miliona) stanovništva i ostvaruje se 37% (5,1 milijarda KM) BDP F BiH.

Prema OECD definiranju tipova širih ruralnih područja na regionalnoj razini (u slučaju F BiH kantona), sedam kantona F BiH (Unsko-sanski, Posavski, Bosansko-podrinjski, Srednjobosanski, Hercegovačko-neretvanski, Zapadno-hercegovački i Kanton 10) smatraju se predominantno ruralnim (preko 50% populacije živi u ruralnim zajednicama). Oni obuhvaćaju 72,16% teritorije F BiH (18.841 km²) i u njima živi 42,72% stanovništva (998.949).

Kanton Sarajevo i Tuzlanski kanton smatraju se predominantno urbanim kantonima (manje od 15% populacije živi u ruralnim zajednicama). Oni obuhvaćaju 15,04% (3.925,9 km²) teritorije Federacije BiH i u njima živi 40,19% (939.843) ukupne populacije F BiH.

Zeničko-dobojski kanton se svrstava u pretežno ruralno – prelazno područje (od 15% do 50% populacije živi u ruralnim zajednicama) u kojem živi 17,08% (399.485) stanovništva F BiH i sudjeluje s 12,80% (3.340,3 km²) u ukupnoj teritoriji entiteta.¹

¹ Izvor Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora F BiH (2015.-2019.).

Slik
a 1.
Kar
ta
Fed
era
cije
BiH
sa
ozn
ače
nim
kan
toni
ma

R

elje
f F
BiH
je
iza
zito
brd
sko
-
pla
nin
ski

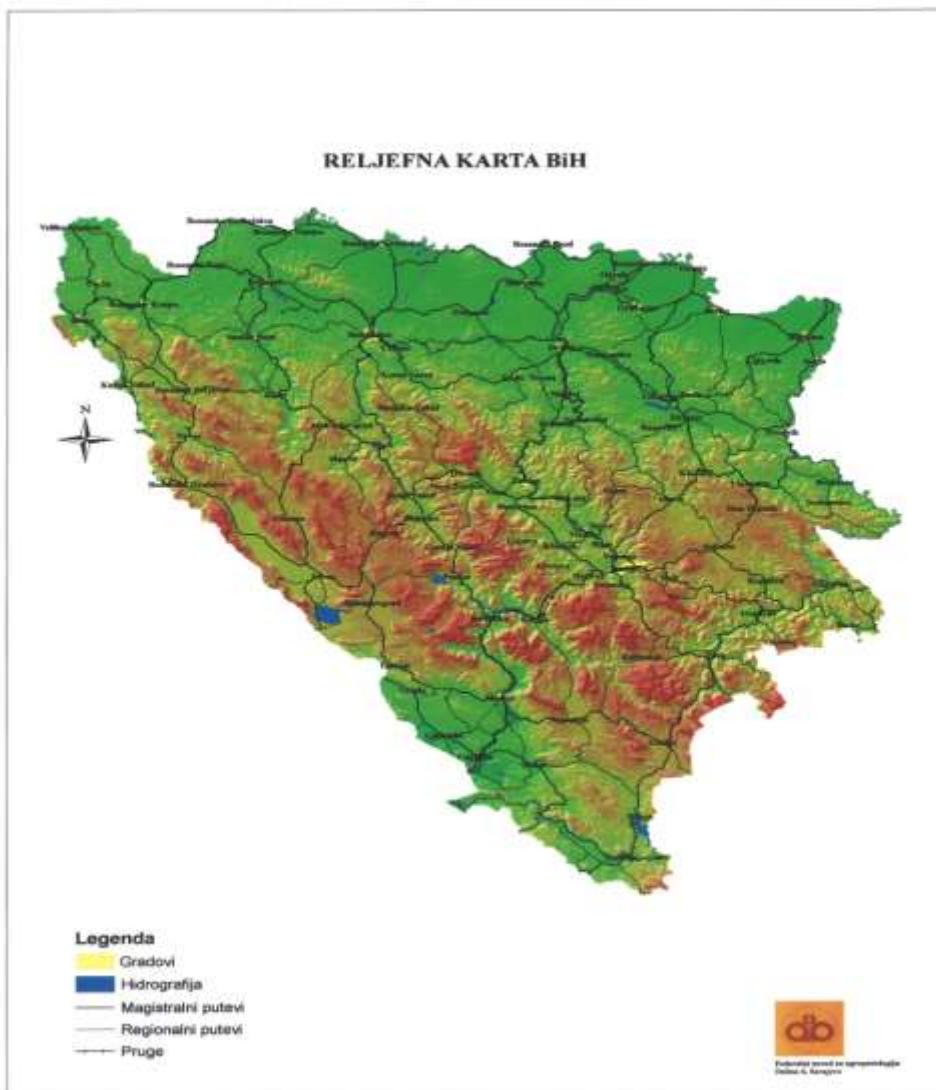
s prosječnom nadmorskom visinom od 500 m. Preko 44% površine F BiH se nalazi na nadmorskim visinama preko 800 m.

Tablica 2. Površina po nadmorskim visinama u Federacije BiH

Kanton	Nadmorska visina						Ukupno	
	do 300 m		od 300 do 800 m		preko 800 m			
	ha	%	ha	%	ha	%		
USK	85033,53	20,25	250731,05	59,70	84166,19	20,05	419930,77	
PK	32254,05	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	32254,05	
TK	92533,40	35,02	153250,20	58,01	18393,31	6,97	264176,91	
ZDK	33479,71	10,05	189.953,41	56,98	109923,20	32,97	333356,32	
BPK	0,00	0,00	21622,05	43,09	28555,90	56,91	50177,95	
SBK	0,00	0,00	119709,18	37,54	199138,98	62,46	318848,17	
HNK	95109,22	21,80	162630,31	37,28	178469,79	40,92	436209,32	
ZHK	42533,45	31,81	51688,04	38,65	39507,67	29,54	133729,15	
SK	0,00	0,00	39152,11	30,85	87755,73	69,15	126907,84	
K10	0,00	0,00	76982,50	15,64	415241,07	84,36	492223,57	
Ukupno	380943,36	14,60	1065718,85	40,89	1161151,84	44,51	2607814,05	

Izvor: Federalni zavod za agropedologiju

Slika 2. Reljefna karta Bosne i Hercegovine

Klima varira od umjerenog kontinentalnog u sjevernom dijelu, do kontinentalno - planinske u planinskim regijama i mediteranske klime u obalnim i nizinskim oblastima Hercegovine.

Bosna i Hercegovina, kao i F BiH raspolaže sa značajnim vodnim bogatstvom. Na teritoriji BiH godišnje u prosjeku padne oko 1.250 l/m^2 , što je u odnosu na prosjek zemalja Europe više za 250 l/m^2 . Padaline u BiH su neravnomjerno raspoređene, vremenski i prostorno, što rezultira plavljenjem određenih površina u zimskom i proljetnom razdoblju, te pojmom suša tijekom ljetnog razdoblja.

5.2. PREGLED STANJA U POLJOPRIVREDNOM SEKTORU U FEDERACIJI BIH

U BiH nije proveden popis poljoprivrede, koji bi dao sveobuhvatnu sliku strukture poljoprivrednih gospodarstava, kako bi mogli točnije definirati probleme poljoprivredne djelatnosti, te u skladno tome planirati i poduzimati odgovarajuće mjere.

Poljoprivredno zemljište u F BiH zauzima 1.141.000 ha, odnosno oko 44% površine F BiH. Prema statističkim podacima za 2014. godinu, (Izvor podataka: Statistički godišnjak/ ljetopis Federacije BiH 2015.) u strukturi poljoprivrednog zemljišta od ukupno 1.149.000 ha, obradivo zemljište zauzima 719.000 ha ili 63 % (oranice-njive i vrtovi 401.000 ha, voćnjaci 45.000 ha, vinogradi 5.000 ha, livade 268.000 ha), a neobradeno zemljište 430.000 ha ili 37 % (pašnjaci 428.000 ha i trstici i bare 2.000 ha).

U strukturi zasijanih površina u 2014. godini dominiraju žita, zasijana na 81.000 ha površine, što predstavlja 43% od ukupno zasijanih površina. Zatim slijedi krmno bilje sa 63.000 ha ili oko 33 % ukupnih zasijanih površina, te povrće s oko 43.000 ha ili oko 23% ukupno zasijanih površina i 2.000 ha koji su zasađeni industrijskim biljem (1%).

Ukupan broj stabala različitog voća u F BiH u 2014. godini iznosio je 13,7 miliona. Najzastupljenije voćne vrste su šljiva (6,6 miliona), jabuka (3,6 miliona) i kruška (1,4 miliona). Broj čokota vinove loze u istoj godini je bio 12,6 miliona. Ukupna proizvodnja voća iznosila je 65.110 t, a grožđa 24.830 t.

Prema statističkim podacima iz 2014. godine (Izvor podataka: Statistički godišnjak/ljetopis Federacije BiH 2015.) ukupni broj muznih krava u FBiH bio je 135.000, a proizvodo se 348.849 tona mlijeka, što je prosjek od 2.577 litara po jednoj kravi. Ukupan broj goveda u istoj godini je bio 215.478, svinja 88.081, ovaca 532.021, koza 43.883, 10.279.000 peradi i 219.385 košnica.

Poljoprivredno prehrabeni sektor ima značajno učešće u ukupnoj trgovini F BiH. Ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda (hrana i žive životinje) u F BiH u 2014. godini je iznosio 1,31 milijardi KM, dok je ukupan izvoz iznosio 220 miliona KM. Deficit u trgovini poljoprivrednim proizvodima u 2014. godini u F BiH je iznosio 1,09 milijardu i povećan je u odnosu na 2013. godinu za 1,7%..

Uvoz poljoprivredno-prehrabbenih proizvoda danas je potpuno slobodan, što domaće proizvođače dovodi u nezavidan položaj. Veliki uvoz ograničava domaću proizvodnju jer domaći proizvođači, zbog velike konkurenkcije i nedovoljne zaštite domaće proizvodnje, otežano plasiraju svoje proizvode na tržište.

5.3. BROJ REGISTRIRANIH POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA U FEDERACIJI BIH

Poljoprivredna gospodarstva u F BiH u prosjeku su mala i fragmentirana. Procjenjuje se da je prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva u F BiH oko 2 ha korištenog poljoprivrednog zemljišta, s prosječno 4 parcele po gospodarstvu kod obiteljskih gospodarstava (podaci Pilot popis poljoprivrede, IPA 2007 BH AIS projekat). To je znatno ispod prosjeka u EU koji iznosi 14,3 ha.

Prema podacima iz Registra poljoprivrednih gospodarstava i Registra klijenata u F BiH u 2013. godini bilo je upisano 51.592 poljoprivrednih gospodarstava, a 2016. godine 60.364. Broj

registriranih poljoprivrednih gospodarstava u F BiH od 2013. do 2015. godine prikazan je u Tablici 3.

Tablica 3. Broj registriranih poljoprivrednih gospodarstava u FBiH u 2013. – 2015. godini

	2013. godina	2014. godina	2015. godina
FBiH	51.592	56.239	60.364
USK	8.595	9.514	10.129
PK	1.890	1.995	2.064
TK	12.177	13.064	14.018
ZDK	8.764	9.782	11.228
BPK	1.124	1.193	1.166
SBK	7.891	8.791	9.488
HNK	3.004	3.211	3.422
ZHK	2.310	2.390	2.501
KS	3.214	3.436	3.463
K10	2.623	2.863	2.885

Izvor: Registar poljoprivrednih gospodarstava FMPVŠ

Prema podacima iz Registra poljoprivrednih gospodarstava i Registra kljenata iz 2015. godine u F BiH čak 65% poljoprivrednih gospodarstava koristi manje od 1 ha zemljišta.

Tablica 4. Struktura poljoprivrednih gospodarstava prema veličini posjeda

Grupe gospodarstava prema veličini	Broj gospodarstava u FBiH	% u odnosu na ukupan broj PPG	Površina (ha)	% u odnosu na ukupno korišteno polj.zemljište
Do 1 ha	40.391	64,6	13.611	13,6
1-3 ha	15.162	24,2	26.346	26,3
3-5 ha	3.866	6,2	14.723	14,7
5-10 ha	2.239	3,6	14.990	14,9
10-50 ha	787	1,3	13.584	13,5
Preko 50 ha	88	0,1	17.033	17,0
Ukupno	62.533	100,0	100.287	100,0

Izvor: Registar poljoprivrednih gospodarstava FMPVŠ

Mala poljoprivredna gospodarstva se suočavaju s velikim poteškoćama pri proizvodnji dovoljnih količina proizvoda, pri ispunjavanju standarda kvalitete, tako da se teško mogu komercijalizirati, integrirati s lancima vrijednosti i nisu sposobna prilagoditi s potrebama tržišta.

6. ANALIZA STANJA U OBLASTI POLJOPRIVREDNOG SAVJETODAVSTVA U FEDERACIJI BIH

Od 1998. do 2002. godina Europska Unija je u Bosni i Hercegovini realizirala dva projekata uspostave javnih poljoprivrednih savjetodavnih službi:

1. PHARE – PFAP (Coordination, Institutional Development and Advisory Services to Support Private Farmers) implementiran je od 1998. do 2000. godine. Projekt je imao za cilj uspostavu savjetodavne službe i obuku osoblja u Unsko – sanskom kantonu i sedam općina Banjalučke regije.
2. EU – ESP (National Extension Services for Bosnia and Herzegovina) implementiran je od 2000. do 2002. godine i imao je za cilj uspostavu, organiziranje, obuku i opremanje poljoprivrednih savjetodavnih službi u Bosni i Hercegovini. U Federaciji BiH trebalo je biti uspostavljeno 10 kantonalnih savjetodavnih službi u sklopu mjerodavnih ministarstava i centralni ured u Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Centralni ured je trebao imati koordinirajući ulogu u edukaciji savjetodavaca, informatičkom uvezivanju i u medijskim aktivnostima, a tehnološko savjetovanje se trebalo provoditi na razini kantonalnih savjetodavnih službi. Pored savjeta vezanih za tehnologiju proizvodnje, savjetodavci su trebali pomoći poljoprivrednicima kod izrade poslovnih planova i pružati savjetodavne usluge kod prijavljivanja za kreditno financiranje.

Nakon završetka EU-ESP projekta službe su se trebale dalje širiti na lokalnu razinu. Međutim, aktivnosti u FBiH nisu se odvijale planiranim tokom. Po završetku Projekta centralni ured u Federalnom ministarstvu poljoprivrede nije formiran. U nekim kantonima službe su ugašene, u nekim su ostale djelovati pri resornim kantonalnim ministarstvima, a u nekim kantonima formirani su poljoprivredni zavodi, koji između ostalih aktivnosti pružaju savjetodavne usluge poljoprivrednicima.

Generalno se za sve organe uprave, upravne organizacije u kantonima, koje se bave savjetodavnim radom može konstatirati slijedeće:

- savjetodavci su prisutni na terenu, uspostavili su odnose i stekli izvjesno povjerenje poljoprivrednih proizvođača;
- savjetodavci najveći dio radnog vremena, prema procjenama oko 80%, troše na administrativne poslove i kontrolu u postupku realizacije novčanih potpora;
- evidentan je nedostatak osoblja;
- kontakte s poljoprivrednim proizvođačima najčešće ostvaruju u postupku realizacije poticajnih mjera;
- uspostavljene su izvjesne "neoficijelne veze" sa znanstveno - istraživačkim institucijama;
- ne provodi se odgovarajuća obuka osoblja,
- službe su nedovoljno opremljene;
- veze između kantonalnih službi su dosta loše itd.

Pored naprijed navedenih projekta, čiji cilj je bio uspostava javne poljoprivredne savjetodavne službe u Bosni i Hercegovini od 1995. godine brojne međunarodne vladine i nevladine organizacije implementirale su veliki broj projekta, čiji cilj je bio obuka poljoprivrednih proizvođača, prijenos znanja, tehnika i vještina, te tehnička pomoći poljoprivrednicima:

- USAID projekti;
- projekt Svjetske banke Mala komercijalna poljoprivreda, sproveden u južnom dijelu Bosne i Hercegovine;
- IFAD-ov projekt Livestock and Rural Finance Development Project;
- Švicarska agencija za međunarodni razvitak - DEZA (Direktion für Entwicklung Und Zusammenarbeit) i GTZ (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit) od 2000. do 2007. godina implementirale su projekt uvođenja integrirane proizvodnje voća i povrća u na području Sjeverne Bosne;
- projekti u poljoprivredi, koje je implementirao Luteranski svjetski savez (The Lutheran World Federation) bili su fokusirani na razvitak voćarske i povrtljarske proizvodnje u Tuzlanskom i Unsko – sanskom kantonu;
- projekta „Unaprjeđenje voćarske i povrtljarske proizvodnje širenjem održivih proizvodnih kapaciteta na području Zapadnog Balkana“, koji je financirala Vlada Republike Italije, a implementirao CIHEAM IAMBari;
- CARITAS – Poljoprivredni projekt u istočnoj Bosni;
- I drugi

Pored evidentnog pozitivnog učinka ovih projekata prisutni su i određeni nedostaci:

- Uglavnom se radi o kratkoročnim projektima, koji su planirani za period implementacije, bez strateških smjernica za duži vremenski period.
- Radi nekoordiniranog planiranja i realizacije projekta česta su preklapanja programa koje implementiraju različite međunarodne vladine i nevladine organizacije.
- U većini slučajeva savjetodavne strukture formirane kroz projekte nisu samoodržive i one se po okončanju projekta nakon izvjesnog vremena ugase, najčešće radi nedostatka finansijskih sredstava.

Uspjeh projekata i njihova održivost bili bi znatno veći da su postojale čvršće veze sa javnim sektorom i da je izvršeno usklađivanje projekata sa stvarnim potrebama F BiH. Strukture, nastale iz ovih projekata, koje su se održale i koje još djeluju vjerojatno će bit buduće privatne poljoprivredne savjetodavne službe.

Uvidjevši značaj poljoprivrednih savjetodavnih službi za razvoj poljoprivrede u F BiH donesen je Zakon o poljoprivrednim savjetodavnim službama („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13), koji nije u cijelosti primjenjen. Usputstvom sustava certificiranja poljoprivrednih savjetodavaca, Registra poljoprivrednih savjetodavaca i Registra službi planirani sustav poljoprivrednog savjetodavstva bit će uspostavljen.

Javna poljoprivredna savjetodavna služba do trenutka izrade Strategije nije formirana sukladno Zakonu.

U Tablici 5. u nastavku teksta dat je pregled stanja u kantonalnim poljoprivrednim savjetodavnim službama i FMPVŠ.

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 - 2021)

Tablica 5: Kantonalne poljoprivredne savjetodavne službe

KANTON	VRŠITELJ POLJOPRIVREDNE SAVJETODAVNE DJELATNOSTI	PLANIRANO RADNIH MJESTA	POPUNJENO RADNIH MJESTA
USK	Zavod za poljoprivredu USK, osnivač Vlada USK, Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji formirano je Odjeljenje za poljoprivrednu savjetodavnu službu	Šef Odjeljenja, stručni savjetnici: 1 za agroekonomiku, 1 za ratarstvo i agromehanizaciju, 1 stručni suradnik za voćarstvo, 1 stručni suradnik za stočarstvo, 1 stručni suradnik za zaštitu bilja UKUPNO: 6 izvršitelja	Odjeljenje nije popunjeno
PK	U okviru Sektora za poljoprivredu Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva PK Pravilnikom unutarnjoj organizaciji formiran je Odjel poljoprivredne stručne službe	2 savjetodavca za ratarstvo, 1 za voćarstvo, 2 za stočarstvo, 1 za zaštitu bilja i 1 za ruralni razvoj i agroekonomiku UKUPNO: 7 izvršitelja	3 savjetodavca za ratarstvo, 1 za poljoprivrednu mehanizaciju, 2 za stočarstvo, 1 za zaštitu bilja UKUPNO: 7 izvršilaca
TK	Poljoprivredni zavod Tuzla je u sastavu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona. Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Poljoprivrednog zavoda nije formirana unutrašnja organizacijska jedinica PSS. Uposlenici Poljoprivrednog zavoda Tuzla obavljaju poslove utvrđivanja činjeničnog stanja na terenu za federalne novčane potpore i savjetodavne poslove.	Stručni savjetnici: 3 za ratarstvo, 2 za voćarstvo i vinogradarstvo, 3 za stočarstvo i 1 za zaštitu bilja. UKUPNO: 9 izvršitelja	Stručni savjetnici: 3 za ratarstvo, 2 za voćarstvo i vinogradarstvo, 3 za stočarstvo i 1 za zaštitu bilja. UKUPNO: 9 izvršitelja
ZDK	U okviru Sektora za poljoprivredu Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ZDK Pravilnikom unutarnjoj organizaciji formiran je Odjel poljoprivredne stručne službe. Poslove PSS u stočarskoj proizvodnji vrše djelatnici iz organizacijske jedinice Uzgojno – selekcijska služba.	Šef Odjela, 1 stručni suradnik za ratarstvo i zaštitu bilja i 1 stručni suradnik za voćarstvo. UKUPNO: 4 izvršitelja	Šef Odjela, 1 stručni suradnik za ratarstvo i zaštitu bilja i 1 stručni suradnik za voćarstvo. UKUPNO: 3 izvršitelja
BPK	Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Ministarstva privrede BPK/Sektor za poljoprivredu organiziran je Odsjek za izvještajno-prognoznu, stručnu savjetodavnu i uzgojno-selekcijsku službu	Šef Odsjeka, 1 stručni savjetnik za animalnu proizvodnju, 1 stručni savjetnik za biljnu proizvodnju, 1 viši stručni suradnik za izvještajno-prognoznu službu, 1 viši stručni suradnik za uzgojno-selekcijsku službu UKUPNO: 4 izvršitelja	1 viši stručni suradnik za izvještajno-prognoznu službu UKUPNO: 1 izvršitelj
SBK/KSB	Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Ministarstva šumarstva, poljoprivrede i vodoprivrede SBK/KSB nije planirana organizacijska jedinica PSS, poslove PSS vrše službenici Odjeljenja poljoprivrede, prehrambene industrije i veterinarstva. U tijeku je	Viši stručni suradnici: 2 za biljnu proizvodnju; 2 za zootehniku, 1 za prehrambenu industriju i 1 za voćarstvo.	Viši stručni suradnici: 2 za biljnu proizvodnju; 2 za zootehniku, 1 za prehrambenu industriju i 1

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 - 2021)

	izrada novog Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru Odjeljenja poljoprivrede i veterinarstva predviđeno formiranje Odsjek za PSS i izvještajno prognoznu službu		za voćarstvo.
		UKUPNO: 6 izvršitelja	UKUPNO: 6 izvršilaca
HNK	U okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNK formiran je Zavod za savjetodavnu stručnu službu, zaštitu bilja i uzgojno – seleksijski rad	Ravnatelj Zavoda, 2 stručna savjetnika za savjetodavnu pomoć u primarnoj voćarskoj i vinogradarskoj proizvodnji, 1 stručni suradnik za savjetodavnu pomoć u primarnoj povrtlarskoj, cvjećarskoj i duhanskoj proizvodnji, 1 stručni savjetnik za savjetodavnu pomoć u primarnoj stičarskoj i ribarskoj proizvodnji, 1 stručni savjetnik za zaštitu bilja, 1 viši samostalni referent za savjetodavnu pomoć, 1 stručni savjetnik za seleksijski rad u stočarstvu,	Ravnatelj, 1 stručni savjetnik za ratarstvo, 3 za voćarstvo i vinogradarstvo i 1 za stočarstvo
		UKUPNO: 9 izvršitelja	UKUPNO: 6 izvršitelja
ZHK	Zavod za poljoprivredu ZHK, osnovan je Uredbom Vlade ZHK. Djelatnosti Zavoda prvenstveno su usmjerene u pravcu pružanja stručne pomoći proizvođačima	UKUPNO: 7 izvršitelja	1 stručni savjetnik za ratarstvo, 2 za voćarstvo i vinogradarstvo, 2 za stočarstvo i 1 za ruralni razvoj
			UKUPNO: 6 izvršitelja
SK	U okviru Sektora za poljoprivredu Ministarstva privrede SK formiran je Odsjek za poljoprivredne stručne poslove	Šef Odsjeka, 2 stručna suradnika za voćarstvo i ratarstvo i 1 za stočarstvo	Šef Odsjeka, 2 stručna suradnika za voćarstvo i ratarstvo i 1 za stočarstvo
		UKUPNO: 5 izvršitelja	UKUPNO: 5 izvršitelja
K 10	Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva formirana je Poljoprivredna stručna služba	Šef poljoprivredne stručne službe, 1 Stručni savjetnik za biljnu i animalnu proizvodnju, 1 Stručni suradnik za animalnu i voćarsku proizvodnju, 2 Viša samostalna referenta, 1 Viši samostalni referent za ratarstvo i mehanizaciju.	Stručni savjetnik za biljnu i animalnu proizvodnju, stručni suradnik za animalnu i voćarsku proizvodnju, 2 viša samostalna referenta

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 - 2021)

FMPVŠ	Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji FMPVŠ u okviru Sektora za ruralni razvoj i poljoprivredne savjetodavne službe formiran je Odsjek za poljoprivredne savjetodavne službe	UKUPNO: 6 izvršitelja Šef odsjeka, stručni savjetnik: 1 za planiranje i koordinaciju PSS u biljnoj proizvodnji, 1 za planiranje i koordinaciju PSS u stočarskoj proizvodnji, 1 za planiranje i koordinaciju rada PSS u upravljanju i poslovanju poljoprivrednih gospodarstava i u ruralnom razvoju	UKUPNO: 4 izvršitelja 3: šef odsjeka, stručni savjetnik: 1 za planiranje i koordinaciju PSS u biljnoj proizvodnji, 1 za planiranje i koordinaciju rada PSS u upravljanju i poslovanju poljoprivrednih gospodarstava i u ruralnom razvoju
UKUP NO		UKUPNO: 4 izvršitelja 67	UKUPNO: 3 izvršitelja 50

Obrada: Članovi Povjerenstva

7. SWOT ANALIZA

U nastavku teksta prikazana je SWOT analiza, koja predstavlja analizu stanja Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH dobivenu na temelju objedinjenih podataka i analize članova Povjerenstva za izradu srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 -2021) o unutarnjim problemima, dobrim stranama, kao i okruženju u kojem službe djeluju.

SWOT analiza za Javnu poljoprivrednu savjetodavnu službu u Federaciji BiH

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - obrazovan i stručan kadar s dugogodišnjim radnim iskustvom; - dobra suradnja i komunikacija s poljoprivrednim proizvođačima; - poljoprivredni resursi; - dobro poznavanje prilika na terenu od strane zaposlenih u kantonalnim PSS; - vlastiti smještajni kapaciteti pojedinih kantonalnih PSS; - dobra saradnja kantonalnih PSS s općinskim službama; - postojanje zakonske legislative; - postojanje udruge poljoprivrednih proizvođača; 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljan broj zaposlenih u kantonalnim PSS; - nedostatak novčanih sredstava, te sukladno tome i slaba materijalno – tehnička opremljenost kantonalnih PSS; - u SK, PK, SBK/KSB, BPK i ZDK zaposleni u PSS više od 50% radnog vremena bave se poslovima vezanim za realizacija novčanih poticaja i drugim administrativnim poslovima, dok se ovim poslovima u TK bave čak 90% radnog vremena; - zastarjela oprema; - nepostojanje sukladno Zakonu o poljoprivrednim savjetodavnim službama organizirana PSS od jedinica lokalne samouprave do kantona i F BiH; - loša dosadašnja iskustva pri osnivanju PSS; - usitnjenošć i razbuđenosti poljoprivrednih posjeda;
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> - veliki broj nezaposlenog visoko obrazovanog kadra poljoprivredne/agronomske struke; - suradnja s državama u okruženju; - korištenja iskustva susjednih zemalja i zemalja članica EU; - raspoloživost donatorskih sredstava za jačanje PSS; - postojanje poljoprivrednih resursa, raznovrsna proizvodnja i mogućnost intenziviranja poljoprivredne proizvodnje; - veliki broj stanovništva u ruralnom području koje se bavi poljoprivredom; - ekspanzija voćarske proizvodnje – proizvodnje jagodičastog voća, izvoz smrznutog i suhog voća; - mogućnosti za razvoj integrirane i organske proizvodnje; - postojanje obrazovnih, stručnih i znanstveno - istraživačkih institucija u oblasti poljoprivrede i stručnih institucija u kantonima i F BiH; - primjena Zakona o poljoprivrednim savjetodavnim službama; - uključivanje neobrađivanog zemljišta u proizvodni proces; - organiziranje cjeloživotnog učenja za poljoprivredne proizvođače. 	<ul style="list-style-type: none"> - složena organizacija države; - nekonistentna poljoprivredna politika; - neusklađenost državnih, federalnih i županijskih propisa; - ovisnost PSS o ambijentu u cijeloj državi; - poteškoće u zapošljavanju novih kadrova; - preklapanja nadležnosti organa uprave i upravnih organizacija; - neprepoznavanje značaja poljoprivredne savjetodavne službe od strane zakonodavne i izvršne vlasti od F BiH, kantoni do jedinica lokalne samouprave; - česte promjene organizacije unutar organa uprave u sektoru poljoprivrede (F BiH i kantoni);

8. MODELI SUSTAVA POLJOPRIVREDNOG SAVJETODAVSTVA

Organizacija poljoprivrednih savjetodavnih službi i pristup savjetodavnom radu u pojedinim zemljama ovise o obilježjima društvenog, ekonomskog, političkog i kulturnog sustava, o ciljevima savjetodavnih programa, ciljnim skupinama i njihovim problemima, te o izvorima financiranja.

Općenito možemo govoriti o četiri modela poljoprivrednog savjetodavstva u Svijetu: U.S. model; Evropski model prisutan u državama zapadne Evrope; Kineski model i Model zemalja u razvoju (Seavers i sur. 1997). Za razliku od evropskog, kineskog i modela zemalja u razvoju koji su programski orientirani na poljoprivredu i ruralna područja, U.S. model pruža širi raspon usluga, dio je poljoprivrednih fakulteta i programske je orientiran na ruralna, suburbana i urbana područja.

U organizacijskom pogledu možemo govoriti o javnim (državnim) i privatnim poljoprivrednim savjetodavnim službama. Javne službe su najčešće u nadležnosti resornih ministarstava, a privatne mogu djelovati kao profitne (poljoprivredne komore, privatne konzalting tvrtke, agromarketinške i prehrambene firme, trgovinske asocijacije i dr.) ili kao neprofitne organizacije (fakulteti, nevladine organizacije, donorske organizacije i sl.).

Poljoprivredne savjetodavne službe u svom radu, ovisno o organizaciji i uvjetima financiranja, primjenjuju dva pristupa. Pristup odozgo (top down) – gdje je cilj savjetodavstva uglavnom povećanje produktivnosti poljoprivredne proizvodnje. Primjenjuju ga većinom javne poljoprivredne savjetodavne službe isključivo usmjerene na prijenos znanja i na savjetodavni rad, koji se temelji na direktivama središnje savjetodavne službe/ministarstva. Pristup odozdo (bottom up) sveobuhvatni pristup – cilj je savjetodavstva riješiti problem. Uključuje širi raspon usluga, savjetodavni rad se odvija bez direktiva, usmjeren je ka uslugama koje klijenti traže uvažavajući raznolikost, znanje i resurse korisnika s pristupom učešća u planiranju, implementaciji i evaluaciji savjetodavnih aktivnosti. Ovaj se pristup sve više implementira u radu poljoprivrednih savjetodavnih službi diljem svijeta (Belay i Abebaw, 2004).²

8.1. SUSTAV POLJOPRIVREDNOG SAVJETODAVSTVA EU (ENG. FARM ADVISORY SYSTEM)

Sustav poljoprivrednog savjetodavstva jedna je od komponenti velike i kompleksne matrice EU poljoprivredne politike, i predstavlja važan alat za uspješnu primjenu ZPP, koji teži i ima osnovni cilj povećati znanje poljoprivrednika o zahtjevima utvrđenim zakonodavstvom EU, kako bi poljoprivrednici izbjegli gubitke od dodijeljenih ZPP plaćanja. ZPP jedinstvena je u svijetu po obimu propisa i institucionalnom uređenju. Specifičnost ZPP se ogleda u činjenici da je kroz pola stoljeća postojanja doživjela korijenite promjene koje su bile odgovor na djelovanje velikog broja unutarnjih i vanjskih čimbenika na poljoprivredu. Danas je to politika, za koju se može reći da ima karakteristike inovativnosti, i ima za cilj odgovoriti na globalne izazove održivog razvoja, u kojoj se pitanja održivog korištenja prirodnih resursa, zaštite okoliša, obnovljivih izvora energije i zaštite biodiverziteta stavljaju u prvi plan.

² Žutinić, Đurđica, Dekanić, M. (2010). *Uloga poljoprivrede savjetodavne službe u ruralnom razvoju Vukovarsko-srijemske županije. – u: Agronomski glasnik , br-4-5: 239:260.*

Rastući interes za poljoprivrednu savjetodavnu službu iskazan je kroz kontinuiranu potrebu za savjetima iz oblasti poljoprivrede, koji se koriste kao sredstvo za povećanje produktivnosti poljoprivredne proizvodnje, povećanje sigurnosti hrane, poboljšanje uvjeta života u poljoprivrednim i ruralnim područjima i promociju poljoprivrede kao maštine ekonomskog rasta.

Uključivanje korisnika u sustav za savjetovanje poljoprivrednika temeljeno je na principu dragovoljnosti. Poljoprivrednici koriste savjetodavne usluge na temelju dragovoljnosti, a na njima je odgovornost za postupanje po primljenim savjetima. Svi poljoprivrednici, i oni koji nisu korisnici potpore u okviru ZPP, imaju mogućnost sudjelovanja u ovom sustavu, a uvedena je i mogućnost uspostave i utvrđivanja prioritetnih kriterijih za odabir korisnika, koji će biti uključeni u sustav poljoprivrednog savjetodavstva, posebno u slučaju kada nedostaju finansijska sredstva alocirana za ovu namjenu u proračunima.

Od 1. siječnja 2007. godine, zakonska je obveza država članica, na nacionalnoj da razini imaju uspostavljen operativan i funkcionalan poljoprivredni savjetodavni sustav, koji pruža usluge savjetovanja poljoprivrednicima u svrhu povećanja njihove spoznaje o vezi između poljoprivrednih praksi i upravljanja poljoprivrednim gospodarstvima s jedne strane i standarda koji se odnose na okoliš, klimatske promjene, dobro poljoprivredno stanje zemljišta, sigurnost hrane, javno zdravlje, zdravlje biljaka i životinja i dobrobiti životinja s druge strane. U suštini, ovaj sustav poljoprivrednicima omogućava da pravovremeno prepoznaju nedostatke postupka koje primjenjuju na svojim poljoprivrednim gospodarstvima.

Države članice moraju osigurati i da pružatelji poljoprivrednih savjetodavnih usluga imaju odgovarajuće obrazovanje/kvalifikaciju i da se redovno osposobljavaju, te da ne otkrivaju lične ili pojedinačne informacije i podatke do kojih dolaze u obavljanju svojih zadataka drugim licima, osim korisniku usluge koji upravlja poljoprivrednim gospodarstvom.

Odredbe zakonodavnih akta EU kojima se regulira sustav savjetovanja poljoprivrednika: Zakonskim aktom EU od 2003. godine (Uredbe Vijeća (EZ) br. 1782/2003³) uvodi se načelo da plaćanje korisnicama određenih potpora u okviru ZPP mora biti povezano i uvjetovano ispunjavanjem pravila u odnosu na upravljanje zemljištem, poljoprivrednu proizvodnju i poljoprivrednu djelatnost, koje se zadržava, potvrđuje i proširuje i u kasnije donešenim uredbama, i uredbama koje su danas na snazi. Tako se uredbama čl. 12., 13., 14. i 15. Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17.12.2013. godine o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju van snage uredbi Vijeća (EZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, ponovo utvrđuje da su države članice dužne uspostaviti sustav savjetovanja korisnika o upravljanju zemljištem i upravljanju poljoprivrednim gospodarstvom („sustav za savjetovanje poljoprivrednika”), a kojima upravljaju određena javna tijela i/ili ovlaštena i/ili imenovana privatna tijela. Člankom 12. Uredbe (EU) br. 1306/2013 utvrđuje se načelo da sustav za savjetovanje poljoprivrednika treba obuhvaćati najmanje slijedeće:

- a) obveze na razini poljoprivrednog gospodarstva koje proizlaze iz propisanih zahtjeva o upravljanju i standarda dobrog poljoprivrednog i okolišnog stanja za zemljište kako je utvrđeno u glavi VI. poglavlju I. Uredbe (EU) br. 1306/2013;
- b) poljoprivredne prakse korisne za klimu i okoliš kako je utvrđeno u glavi III. poglavlju 3. Uredba (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17.12.2013. o utvrđivanju pravila za direktna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju van snage Uredbe Vijeća (EZ)

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content>

br. 637/2008 i Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009 i održavanje poljoprivrednih površina kako stoji u članku 4. stavak 1. točka (c) Uredbe (EU) br. 1307/2013;

- c) mjere na razini poljoprivrednog gospodarstva predviđene u programima ruralnog razvoja za modernizaciju, razvijanje konkurentnosti, sektorsku integraciju, inovacije i tržišnu orientaciju, kao i za poticanje poduzetništva;
- d) zahtjevi na razini korisnika, kako ih utvrđuju države članice za primjenu odredbi iz članka 11. stavak 3. Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. godine o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike;
- e) zahtjevi na razini korisnika, kako ih utvrđuju države članice za primjenu odredbi iz članka 55. Uredbe (EZ) br. 1107/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. godine o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja i stavljanju van snage direktivi Vijeća 79/117/EEZ i 91/414/EEZ, a posebno zahtjevi iz članka 14. Direktive 2009/128/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. godine o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u postizanju održive uporabe pesticide.

Pored navedenog se utvrđuje i da sustav savjetovanja poljoprivrednika, može da obuhvata i:

- a) promociju prenamjene poljoprivrednih gospodarstava i diverzifikaciju njihove gospodarske djelatnosti/ aktivnosti;
- b) upravljanje rizicima i uvođenje odgovarajućih preventivnih mjera za rješavanje elementarnih nepogoda, prirodnih katastrofa i bolesti životinja i bilja;
- c) minimalni zahtjevi utvrđeni nacionalnim zakonodavstvom sukladno članku 28. stavak 3. i članku 29. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju van snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 OJ L 347, 20.12.2013, p. 487–548 ; i
- d) informacije vezane uz ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje tim promjenama, bioraznolikost i zaštitu voda kako je navedeno u prilogu I. Uredbe 1306/2013.

Odredbama naprijed navedenih akata se utvrđuje i da Europska komisija ima zakonsko ovlaštenje donositi provedbene akte kojima se utvrđuju pravila o jedinstvenom provođenju sustava za savjetovanje poljoprivrednika, kako bi taj sustav postao u cijelosti funkcionalan.

9. SUSTAV POLJOPRIVREDNOG SAVJETODAVSTVA U FEDERACIJI BIH

Sustav poljoprivrednog savjetodavstva u Federaciji BiH uređen je:

- Zakonom o poljoprivredniom savjetodavnim službama („Službene novine Federacije BiH, broj 66/13);
- podzakonskim aktima donesenim na temelju ovoga Zakona;
- Pravilnik o obuci, certifikatu i Registru poljoprivrednih savjetodavaca („Službene novine Federacije BiH“, broj 38/15);
- Pravilnik o načinu i postupku izdavanja licence, upisu i vođenju podataka u Registru poljoprivrednih savjetodavnih službi („Službene novine Federacije BiH“, broj 38/15) i
- Pravilnik o metodama savjetodavnog rada („Službene novine Federacije BiH“, broj 44/14).

Navedenim zakonoskim aktima utvrđuju se uvjeti i zahtjevi za certificiranje i registraciju poljoprivrednih savjetodavaca, definira savjetodavna djelatnost, utvrđuje tko je može obavljati i pod kojim uvjetima, te način financiranja poljoprivrednih savjetodavnih službi.

Za potpunu provedbu Zakona potrebno je donijeti Program teoretske i praktične obuke za certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca i uspostaviti Registar poljoprivrednih savjetodavaca.

Na temelju Zakona savjetodavna djelatnost u F BiH obavlja se putem javne i privatne poljoprivredne savjetodavne službe.

Ovom Strategijom razrađuje se sustav poljoprivrednih savjetodavnih službi u F BiH, koje mogu odgovoriti potrebama poljoprivrednika, doprinijeti njihovom boljem razumijevanju i ispunjavanju zakonskih zahtjeva i obveza, te ciljeva poljoprivredne politike BiH, F BiH i kantona u narednom petogodišnjem razdoblju.

Povjerenstvo je predložilo da se poslovi izvještajno - prognozne službe u zaštiti bilja i poslovi uzgojno-seleksijske službe u F BiH trebaju povjeriti poljoprivrednoj savjetodavnoj službi i da se, ukoliko ima zakonskih prepreka, postojeći propisi trebaju prilagoditi u tom kontekstu.

10. POLJOPRIVREDNI SAVJETODAVAC

Po prvi put je utvrđena zakonska obveza, odnosno uvjet, da fizička osoba koja na teritoriji Federacije BiH obavlja poslove poljoprivredne savjetodavne djelatnosti treba:

- posjedovati certifikat o položenom stručnom ispitu za određenu oblast savjetodavne djelatnosti iz članka 5. Zakona;
- biti upisana u Registar poljoprivrednih savjetodavaca, koji uspostavlja i vodi Federalno ministarstvo poljoprivrede;
- i pohađati godišnju obuku za svaku tekuću godinu, nakon upisa u Registar poljoprivrednih savjetodavaca.
- Uvjeti za podnošenje zahtjeva za pohađanje obuke i polaganje stručnog ispita za poljoprivrednog savjetodavca su: stečeno zvanje diplomiranog inženjera agronomije – VSS-VII stupanj stručne spreme, ili visoko obrazovanje prvog ciklusa (koji se vrednuje sa najmanje 240 ECTS bodova) ili drugog ili trećeg ciklusa Bolonjskog sustava studiranja, fakultet biotehničkih zanosti, oblast poljoprivrede i najmanje dvije godine

radnog iskustva na poslovima iz oblasti agronomije nakon stjecanja zvanja diplomiranog inženjera agronomije.

U F BiH, poljoprivredni savjetodavac može biti specijaliziran i posjedovati certifikat za sljedeće oblasti savjetodavne djelatnosti:

- Poljoprivredni savjetodavac za oblast savjetodavne djelatnosti - **ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizacija i ekonomika ovih proizvodnji;**
- Poljoprivredni savjetodavac za oblast savjetodavne djelatnosti - **voćarstvo, mehanizacija i ekonomika ove proizvodnje;**
- Poljoprivredni savjetodavac za oblast savjetodavne djelatnosti - **vinogradarstvo, mehanizacija i ekonomika ove proizvodnje;**
- Poljoprivredni savjetodavac za oblast savjetodavne djelatnosti - **stočarstvo, akvakultura, mehanizacija i ekonomka ovih proizvodnji;**
- Poljoprivredni savjetodavac za oblast savjetodavne djelatnosti - **ruralni razvoj.**

(1) Poljoprivredni savjetodavac ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ovih proizvodnji, opis poslova:

- provodi politiku i izvršava stručne poslove na temelju zakona, drugih propisa i općih akta kojima se uređuje poljoprivredna savjetodavna djelatnost;
- informira korisnike o mjerama poljoprivredne politike i programima novčane potpore, tehnologijama proizvodnje, zaštite zdravlja ratarskih, povrtlarskih i cvjećarskih kultura, propisima, uvjetima na tržištu i cijenama poljoprivrednih proizvoda i sirovina za oblast ratarstva i povrtlarstva i cvjećarstva;
- organizira stručna predavanja u svrhu edukacije, usavršavanja i osposobljavanja korisnika za samostalnu primjenu tehnologija proizvodnje gajenih kultura, uspostavu sustava proizvodnje uskladene s važećim standardima (zakonskim odredbama) i o drugim pitanjima vezanim za oblast ratarske, povrtlarske i cvjećarske proizvodnje, mehanizacije i opreme, te ekonomike iste;
- pruža stručnu pomoć korisnicima ili grupi korisnika vezano za izradu poslovnih planova, razvojnih i investicijskih programa za upravljanje konvencionalnim, integriranim i/ili organskim poljoprivrednim gospodarstvom, izrađuje mišljenja o opravdanosti ulaganja u ovu vrstu proizvodnje;
- organizira stručne skupove, manifestacije, konferencije, izložbe i drugo, priprema i izvođenje pokusa;
- sudjeluje u utvrđivanju i primjeni mjera poljoprivredne politike i standarda konvencionalne, integrirane i organske proizvodnje i standarda vezanih za proizvode ratarstva i povrtlarstva;
- surađuje s drugim poljoprivrednim savjetodavcima, te drugim stručnim institucijama u zemlji i inozemstvu;
- sudjeluje u pripremi višegodišnjeg i godišnjeg programa rada poljoprivredne savjetodavne službe u FBiH i proračuna potrebnog za realizaciju planiranih aktivnosti

za ratarstvo, povrtlarstvo i cvjećarstvo;
- sudjeluje u izradi kvartalnih i godišnjih izvješća o realizaciji aktivnosti planiranih godišnjim programom rada poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH;
- inicira i predlaže teme/module obuke za godišnju obuku poljoprivrednih savjetodavca;
- izrađuje izvješće o primjeni metoda savjetodavnog rada i vodi evidenciju o pruženim uslugama putem informacionog sustava /programa;
- radi na usavršavanju vlastitih znanja za oblast ratarstva i povrtlarstva, poljoprivredne mehanizacije, agro - ekonomike, poljoprivrednog zakonodavstva, andragogije i drugih znanja potrebnih za rad sa odraslima.

(2) Poljoprivredni savjetodavac - voćarstvo, mehanizacija i ekonomika ove proizvodnje, opis poslova:

- provodi politiku i izvršava stručne poslove na temelju zakona, drugih propise i općih akta kojima se uređuje poljoprivredna savjetodavna djelatnost;
- informira korisnike o mjerama poljoprivredne politike i programima novčane potpore, tehnologijama proizvodnje, zaštite zdravlja voćarskih kultura, propisima, uvjetima na tržištu i cijenama voća, prerađevina voća i sirovina;
- organizira stručna predavanja u svrhu edukacije, usavršavanja i osposobljavanja korisnika za samostalnu primjenu tehnologija proizvodnje gajenih kultura, uspostavu sustava proizvodnje uskladene s važećim standardima (zakonskim odredbama) i o drugim pitanjima vezanim za oblast voćarstva, mehanizacije i opreme, te ekonomike iste;
- pruža stručnu pomoć korisnicima ili grupi korisnika vezano za izradu poslovnih planova, razvojnih i investicijskih programa za upravljanje konvencionalnim, integriranim i/ili organskim poljoprivrednim gospodarstvom, izrađuje mišljenja o opravdanosti ulaganja u ovu vrstu proizvodnje;
- organizira stručne skupove, manifestacije, konferencije, izložbi i drugo, priprema izvođenje pokusa;
- sudjeluje u utvrđivanju i primjeni mjera poljoprivredne politike i standarda konvencionalne, integrirane i organske voćarske proizvodnje i standarda vezanih za proizvode voćarstva;
- surađuje sa drugim poljoprivrednim savjetodavcima, te drugim stručnim institucijama u zemlji i inozemstvu;
- sudjeluje u pripremi višegodišnjeg i godišnjeg programa rada poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH i proračuna potrebnog za realizaciju planiranih aktivnosti;
- sudjeluje u izradi kvartalnih i godišnjih izvješća o realizaciji aktivnosti planiranih godišnjim programom rada poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH;
- inicira i predlaže teme/module obuke za godišnju obuku poljoprivrednih savjetodavca;

<ul style="list-style-type: none">- izrađuje izvještaj o primjeni metoda savjetodavnog rada i vodi evidenciju o pruženim uslugama putem informacionog sustava /programa;- radi na usavršavanju vlastitih znanja za oblast voćarstava, poljoprivredne mehanizacije, agro - ekonomike, poljoprivrednog zakonodavstva, andragogije i drugih znanja potrebnih za rad s odraslima.
--

(3) Poljoprivredni savjetodavac - vinogradarstvo, mehanizacija i ekonomika ove proizvodnje, opis poslova:

- provodi politiku i izvršava stručne poslove na temelju zakona, drugih propise i općih akta kojima se uređuje poljoprivredna savjetodavna djelatnost;
- informira korisnike o mjerama poljoprivredne politike i programima novčane potpore, tehnologijama proizvodnje, zaštite zdravlja bilja, propisima, uvjetima na tržištu i cijenama proizvoda vinogradarstva i sirovina za vinogradarsku proizvodnju;
- organizira stručna predavanja u svrhu edukacije, usavršavanja i osposobljavanja korisnika za samostalnu primjenu tehnologija proizvodnje gajenih kultura, uspostavu sustava proizvodnje uskladene s važećim standardima (zakonskim odredbama) i o drugim pitanjima vezanim za oblast vinogradarstva, mehanizacije i opreme, te ekonomike iste;
- pruža stručnu pomoć korisnicima ili grupi korisnika vezano za izradu poslovnih planova, razvojnih i investicijskih programa za upravljanja konvencionalnim, integriranim i/ili organskim poljoprivrednim gospodarstvom, izrađuje mišljenja o opravdanosti ulaganja u ovu vrstu proizvodnje;
- organizira stručne skupove, manifestacije, konferencije, izložbi i drugo, priprema izvođenje pokusa;
- sudjeluje u utvrđivanju i primjeni mjera poljoprivredne politike i standarda konvencionalne, integrirane i organske proizvodnje i standarda vezanih za proizvode vinogradarstva;
- surađuje sa drugim poljoprivrednim savjetodavcima, te drugim stručnim institucijama u zemlji i inozemstvu;
- sudjeluje u pripremi višegodišnjeg i godišnjeg programa rada poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH i proračuna potrebnog za realizaciju planiranih aktivnosti;
- sudjeluje u izradi kvartalnih i godišnjih izvješća o realizaciji aktivnosti planiranih godišnjim programom rada poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH;
- inicira i predlaže teme/module obuke za godišnju obuku poljoprivrednih savjetodavca;
- izrađuje izvješće o primjeni metoda savjetodavnog rada i vodi evidenciju o pruženim uslugama putem informacionog sustava /programa;
- radi na usavršavanju vlastitih znanja za oblast vinogradarstva, poljoprivredne mehanizacije, agro- ekonomike, poljoprivrednog zakonodavstva, andragogije i drugih

znanja potrebnih za rad s odraslima.

4) Poljoprivredni savjetodavac - stočarstvo, akvakultura, mehanizacija i ekonomika ove proizvodnje, opis poslova:

- provodi politiku i izvršava stručne poslove na osnovu zakona, drugih propise i općih akta kojima se uređuje poljoprivredna savjetodavna djelatnost;
- informira korisnike o mjerama poljoprivredne politike i programima novčane potpore, tehnologijama proizvodnje, propisima, uvjetima na tržištu i cijenama proizvoda stočarstva, akvakulture i pčelarstva i sirovina za ove vrste proizvodnji;
- organizira stručna predavanja u svrhu edukacije, usavršavanja i osposobljavanja korisnika za samostalnu primjenu tehnologija proizvodnje, uspostavu sustava proizvodnje usklađene s važećim standardima (zakonskim odredbama) i o drugim pitanjima vezanim za stočarstvo, akvakulturu i pčelarstvo, mehanizaciju i opremu, te ekonomike iste;
- pruža stručnu pomoć korisnicima ili grupi korisnika vezano za izradu poslovnih planova, razvojnih i investicijskih programa za upravljanja konvencionalnim, integriranim i/ili organskim poljoprivrednim gospodarstvom, izrađuje mišljenja o opravdanosti ulaganja u ove vrste proizvodnji;
- organizira stručne skupove, manifestacije, konferencije, izložbe i drugo, priprema izvođenje ogleda;
- sudjeluje u utvrđivanju i primjeni mjera poljoprivredne politike i standarda konvencionalne, integrirane i organske proizvodnje i standarda vezanih za proizvode stočarstva, akvakulture i pčelarstva;
- surađuje sa drugim poljoprivrednim savjetodavcima, te drugim stručnim institucijama u zemlji i inozemstvu;
- sudjeluje u pripremi višegodišnjeg i godišnjeg programa rada poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH i proračuna potrebnog za realizaciju planiranih aktivnosti;
- sudjeluje u izradi kvartalnih i godišnjih izvješća o realizaciji aktivnosti planiranih godišnjim programom rada poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH;
- inicira i predlaže teme/module obuke za godišnju obuku poljoprivrednih savjetodavca;
- izrađuje izvješće o primjeni metoda savjetodavnog rada i vodi evidenciju o pruženim uslugama putem informacionog sustava /programa;
- radi na usavršavanju vlastitih znanja za oblast stočarstva, akvakulture pčelarstva, poljoprivredne mehanizacije, agro - ekonomike, poljoprivrednog zakonodavstva, andragogije i drugih znanja potrebnih za rad s odraslima.

(5) Poljoprivredni savjetodavac - za ruralni razvoj, opis poslova:

- provodi politiku i izvršava stručne poslove na osnovu zakona, drugih propise i općih

akta kojima se uređuje poljoprivredna savjetodavna djelatnost;
<ul style="list-style-type: none">- informira korisnike o mjerama poljoprivredne politike i ruralnog razvoja i programima novčane podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju, propisima, uvjetima na tržištu i cijenama proizvoda za sve vrste proizvodnji;
<ul style="list-style-type: none">- organizira stručna predavanja u svrhu edukacije, usavršavanja i osposobljavanja korisnika za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i vođenje poljoprivrednog knjigovodstva, o sveobuhvatnom razvoju ruralnih područja i očuvanju tradicionalnih vrijednosti u tim područjima;
<ul style="list-style-type: none">- sudjeluje u realizaciji projekata i programa iz oblasti ruralnog razvoja financiranih od strane vladinih, nevladinih, međunarodnih i drugih izvora;
<ul style="list-style-type: none">- sudjeluje u pripremi kalkulacija za poljoprivrednu proizvodnju;
<ul style="list-style-type: none">- pruža stručnu pomoć korisnicima o opravdanosti ulaganja u ruralno područje iz različitih izvora kreditiranja;
<ul style="list-style-type: none">- pruža stručnu pomoć korisnicima vezano za održivo upravljanje prirodnim resursima;
<ul style="list-style-type: none">- pruža stručnu pomoć korisnicima ili grupi korisnika vezana za izradu poslovnih planova, razvojnih i investicijskih programa za upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, kao i za dopunske aktivnosti;
<ul style="list-style-type: none">- organizira stručne skupove, manifestacije, konferencije, izložbi i drugo;
<ul style="list-style-type: none">- sudjeluje u prikupljanju tržišnih informacija za potrebe: poljoprivrednog informacionog centra, sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (FADN) i drugih podataka u oblasti poljoprivrede u FBiH;
<ul style="list-style-type: none">- pruža stručnu pomoć korisnicima pri osnivanju i radu različitih oblika udruživanja;
<ul style="list-style-type: none">- sudjeluje u pripremi višegodišnjeg i godišnjeg programa rada poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH i proračuna potrebnog za realizaciju planiranih aktivnosti;
<ul style="list-style-type: none">- sudjeluje u izradi kvartalnih i godišnjih izvješća o realizaciji aktivnosti planiranih godišnjim programom rada poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji BiH;
<ul style="list-style-type: none">- inicira i predlaže teme/module obuke za godišnju obuku poljoprivrednih savjetodavaca;
<ul style="list-style-type: none">- izrađuje izvještaj o primjeni metoda savjetodavnog rada i vodi evidenciju o pruženim uslugama putem informacionog sustava /programa;
<ul style="list-style-type: none">- radi na usavršavanju vlastitih znanja za oblast ruralnog razvoja, agro-ekonomike, poljoprivrednog zakonodavstva, andragogije i drugih znanja potrebnih za rad sa odraslima.

11. JAVNA POLJOPRIVREDNA SAVJETODAVNA SLUŽBA U FEDERACIJI BIH

Zakonom su utvrđeni poslovi Javne poljoprivredne savjetodavne službe, način osnivanja poljoprivrednih savjetodavnih službi na razini F BiH, kantona, grada i općina.

Da bi se stvorili uvjeti za primjenu odredbi Zakona i podzakonskih akata donesenih na temelju ovoga Zakona, potrebno je da se organu uprave (upravnoj organizaciji - samostalna ili u sastavu organa uprave) ili organizacijskoj jedinici (služba ili sektor ili odjeljenje ili centar ili servis ili odsjek ili grupa ili stanica) u organima državne uprave F BiH, kantona, grada i općina utvrdi mjerodavnost o vršenju upravnih, stručnih i drugih poslova poljoprivredne savjetodavne djelatnosti.

Javna poljoprivredna savjetodavna služba u F BiH pružanje usluga izvršava sukladno godišnjem programu rada i primjenom jedne od Zakonom i Pravilnikom o metodama savjetodavnoga rada propisane metode i/ili kombinacijom dvije ili više metoda prilagođenih korisniku ili grupi korisnika i danim uvjetima.

11.1. SREDIŠNJA POLJOPRIVREDNA SAVJETODAVNA SLUŽBA - FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Federalno ministarstvo poljoprivrede vrši poslove Središnje poljoprivredne savjetodavne službe, utvrđene člankom 8. Zakona:

- predlaže i provodi politiku u oblasti poljoprivrednih savjetodavnih službi;
- predlaže Vladi F BiH Strategiju;
- u suradnji s kantonalnim ministarstvima, kantonalnim agencijama i zavodima, gradskim i općinskim službama mjerodavnim za poslove poljoprivrede, predlaže i donosi srednjoročni i godišnji program rada Javne poljoprivredne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH;
- prati i koordinira rad kantonalnih ministarstava, kantonalnih agencija i zavoda, gradskih i općinskih službi mjerodavnih za poslove poljoprivrede u realiziranju srednjoročnog i godišnjeg programa rada Jane poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH;
- prati i koordinira rad privatnih savjetodavnih službi u F BiH;
- sudjeluje u izradi programa obuke savjetodavaca;
- propisuje program, uvjete i način polaganja stručnog ispita za savjetodavca;
- sudjeluje u organiziranju obuke savjetodavaca;
- uspostavlja i vodi Registar poljoprivrednih savjetodavaca i Registar službi;
- koordinira i prati rad međunarodnih i domaćih organizacija koje provode projekte iz oblasti savjetodavnih službi;
- prati stanje u ovoj oblasti i predlaže mjere.

11.2. KANTONALNE POLJOPRIVREDNE SAVJETODAVNE SLUŽBE

Poslove javne savjetodavne službe u kantonima, sukladno članku 9. Zakona vrše kantonalna ministarstava, kantonalne agencije i zavodi za poljoprivredu.

Kantonalne poljoprivredne savjetodavne službe rade na temelju Strategije, godišnjeg i dugoročnog programa rada za F BiH i kantonalnih programa rada javne savjetodavne službe, koji trebaju biti usuglašeni s federalnim programima rada savjetodavne službe.

O realizaciji programa rada za F BiH kantonalne savjetodavne službe dužne su kvartalno i godišnje izvještavati Federalno ministarstvo poljoprivrede.

11.3. GRADSKE I OPĆINSKE POLJOPRIVREDNE SAVJETODAVNE SLUŽBE

Poslove Javne poljoprivredne savjetodavne službe u gradovima i općinama, sukladno članku 10. Zakona, vrše gradske i općinske poljoprivredne savjetodavne službe.

Gradovi i općine, sukladno članku 31. Zakona, uzimajući u obzir princip supsidijarnosti i sposobnosti lokalnih vlasti i njihove administracije, prema potrebama poljoprivrednika za savjetodavnim uslugama samostalno odlučuju o uspostavi poljoprivredne savjetodavne službe.

11.4. MISIJA I VIZIJA JAVNE POLJOPRIVREDNE SAVJETODAVNE SLUŽBE U FEDERACIJI BIH

Misija

Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH je da doprinese razvoju poljoprivrednih gospodarstava, bolje iskorištanje poljoprivrednih resursa putem savjetovanja, informiranja i osposobljavanja poljoprivrednih proizvođača, a u cilju stvaranje konkurentnijih poljoprivrednih proizvođača, poboljšanja kvalitete poljoprivrednih proizvoda, razvijanja ruralnih područja i očuvanja tradicionalnih vrijednosti u tim područjima.

Vizija

Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH je potpora razvoju održive poljoprivrede, ruralnih područja u F BiH i bolji standard poljoprivrednih proizvođača.

11.5. BROJ POLJOPRIVREDNIH SAVJETODAVACA U JAVNOJ POLJOPRIVREDNOJ SAVJETODAVNOJ SLUŽBI

Procjena potrebnog broja poljoprivrednih savjetodavaca u Javnoj poljoprivrednoj savjetodavnoj službi u F BiH izvršena je na temelju podataka Federalnog zavoda za statistiku o stanju poljoprivrede u F BiH i kriterija i normativa, koje je koristila konsultantica Eva Tkalčić, angažirana od strane Svjetske banke za izradu Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2010 - 2014).

Na temelju podataka Federalnog zavoda za statistiku o poljoprivrednim površinama po kantonima i normativa za jednog poljoprivrednog savjetodavca u biljnoj proizvodnji utvrđen je broj poljoprivrednih savjetodavaca po kantonima, za slijedeća specijalistička usmjerenja u biljnoj proizvodnji:

- *poljoprivredni savjetodavac za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje;*
- *poljoprivredni savjetodavac za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje i*
- poljoprivredni savjetodavac za vinogradarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje.*

Normativ za jednoj poljoprivrednog savjetodavca specijalistu u biljnoj proizvodnji je 8.000 ha usporedive površine. Za preračun poljoprivrednih površina pod određenim kulturama u usporedive površine korišteni su koeficijenti:

- njive 1,
- vrtovi 5,
- travnjak 0,5,
- voćnjaci i vinogradi 4.

Tablica 6.: Poljoprivrede površine po kantonima (ha)

Kanton	Oranice i vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	Pašnjaci
USK	104.895	2.802	1	41.899	32.152
PK	22.495	656	6	2.018	548
TK	85.392	16.049	22	15.398	10.577
ZDK	58.721	9.318	10	31.053	13.580
BPK	3.282	2.429	1	5.440	6.912
SBK	48.475	4.575	0	35.877	23.327
HNK	23.362	5.695	2.908	40.656	112.706
ZHK	18.498	185	994	5.673	22.367
KS	11.147	2.984	0	15.565	16.073
K10	51.440	316	3	75.297	193.854
Ukupno	427.706	45.008	3.945	268.875	432.095

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Statistički godišnjak/ljetopis FBiH 2015.

Površine pod pojedinim vrstama biljne proizvodnje preračunate su u usporedive površine, koristeći naprijed navedene koeficijente i prikazane su u Tablici 7.

Tablica 7.: Usporedive poljoprivredne površine po kantonima

Kanton	Oranice i vrtovi	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	Pašnjaci
USK	104.895	11.208	4	20.949,5	16.076
PK	22.495	2.636	24	1.009	274
TK	85.392	64.196	88	7.699	5.288,5
ZDK	58.721	37.272	40	15.526,5	6.790
BPK	3.282	9.716	4	2.720	3.456
SBK	48.475	18.300	0	17.935,5	11.663,5
HNK	23.362	17.085	11.632	20.328	56.353
ZHK	18.498	740	3976	2.836,5	11.183,5
KS	11.147	11.936	0	7.782,5	8.036,5
K10	51.440	1.264	12	37.648,5	96.927
Ukupno	427.706	174.353	15.780	134.435	216.047,5

Obrada: Članovi Povjerenstva

Na temelju obima pojedinih vrsta poljoprivredne proizvodnje po kantonima, procijenjeno je da je u Javnoj poljoprivrednoj savjetodavnoj službi u FBiH potrebno ukupno 95 savjetodavaca specijalista u biljnoj proizvodnji. Broj savjetodavaca po specijalističkim usmjerenja u biljnoj proizvodnji po kantonima prikazan je u Tablici 8.

Tablica 8.: Broj poljoprivrednih savjetodavaca za biljnu proizvodnju

Kanton	Broj poljoprivrednih savjetodavaca za specijalistička usmjerenja u biljnoj proizvodnji	Ukupno
USK	16 poljoprivrednih savjetodavaca za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 2 poljoprivredna savjetodavca za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje i	18
PK	3 poljoprivredna savjetodavca za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje;	3
TK	12 poljoprivrednih savjetodavaca za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 8 poljoprivredni savjetodavac za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje i	20
ZDK	10 poljoprivredni savjetodavac za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 5 poljoprivredni savjetodavac za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje i	15
BPK	1 poljoprivredni savjetodavac za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 1 poljoprivredni savjetodavac za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje	2
SBK	8 poljoprivrednih savjetodavaca za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 2 poljoprivredna savjetodavca za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje	10
HNK	5 poljoprivrednih savjetodavaca za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 1 poljoprivredni savjetodavac za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje i 2 poljoprivredna savjetodavca za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje i poljoprivredni savjetodavac za vinogradarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje.	8
ZHK	3 poljoprivredna savjetodavca za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 1 poljoprivredni savjetodavac za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje i poljoprivredni savjetodavac za vinogradarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje.	4
KS	2 poljoprivredna savjetodavca za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 2 poljoprivredna savjetodavca za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje	4
K10	10 poljoprivrednih savjetodavaca za ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; 1 poljoprivredni savjetodavac za voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje	11
Ukupno		95

Obrada: Članovi Povjerenstva

Analogno normativu od 8.000 ha usporedive poljoprivredne površine za jednog poljoprivrednog savjetodavca specijalistu u biljnoj proizvodnji, korišten je normativ od 8.000

uvjetnih grla stoke za jednog poljoprivrednog savjetodavca za stočarstvo, akvakulturu, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje.

Koefficijenti za izračun uvjetnih grla stoke prikazani su u Tablici 9.

Tablica 9.: Koefficijenti za izračun uvjetnih grla stoke

Vrsta	Koefficijent
Kopitari	0,8
Telad za tov < 6 mj. i ostala telad < 12 mj.	0,4
Junice 12-24 mj.	0,7
Mlječe krave	1,0
Junad 12-24 mj.	0,7
Junad >= 24 mj.	1,0
Junice za tov >= 24 mj. I Steone junice >= 24 mj.	0,8
Ovce, koze	0,1
Ostala goveda	0,8
Prasad	0,027
Svinje za tov, ostale	0,3
Krmače i nerasti	0,3
Rasplođne krmače	0,5
Kokoši nesilice	0,014
Brojleri	0,007

Za utvrđivanje broja poljoprivrednih savjetodavaca za stočarstvo, akvakulturu, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje korišteni su podaci Federalnog zavoda za statistiku o brojnom stanju stoke po kantonima.

Tablica 10.: Brojno stanje stoke po kantonima

Kanton	Muzna grla	Ukupno goveda	Ovce	Koze	Svinje	Konji	Perad
USK	20.896	33.637	82.479	2.468	4.329	881	348.000
PK	1.228	3.295	425	160	17.189	34	482.000
TK	35.904	56.681	57.308	5.411	7.173	1.637	6.112.000
ZDK	23.733	38.958	78.333	8.480	11.300	761	1.615.000
BPK	1.550	1.980	17.041	1.220	52	133	17.000
SBK	21.666	32.602	93.290	3.767	16.040	1.348	275.000
HNK	8.663	11.978	92.160	12.735	10.678	457	161.000
ZHK	4.197	6.641	16.595	4.086	13.318	37	104.000
KS	6.046	9.726	38.240	2.091	335	372	1.089.000
K 10	11.413	19.980	56.150	3.465	7.667	243	77.000
Ukupno	135.296	215.478	532.021	43.883	88.081	5.903	10.280.000

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Statistički godišnjak/ljetopis FBiH 2015.

Broj pojedinih vrsta stoke po kantonima preračunat je u broj uvjetnih grla stoke i prikazan je u Tablici 11. u nastavku.

Tablica 11.: Brojno stanje stoke – uvjetna grla

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 – 2021)

Kanton	Muzna grla	Ukupno goveda	Ovce	Koze	Svinje	Konji	Perad	Ukupno
koeficijent	1	1	0,1	0,1	0,3	0,8	0,007	
USK	20.896	33.637	8.24,79	246,8	1.298,7	704,8	243,6	57.027
PK	1.228	3.295	42,5	16,0	5.156,7	27,2	377,4	10.143
TK	35.904	56.681	5.730,8	541,1	2.151,9	1.309,6	42.784	145.102
ZDK	23.733	38.958	7.833,3	848,0	3.390	608,8	11.305	86.676
BPK	1.550	1.980	1.704,1	122,0	15,6	106,4	119	5.597
SBK	21.666	32.602	9.329,0	376,7	4.812	1.078,4	192,5	70.057
HNK	8.663	11.978	9.216,0	1.273,5	3.203,4	365,6	1.127	35.827
ZHK	4.197	6.641	1.659,5	408,6	3.995,4	29,6	728	17.659
KS	6.046	9.726	3.824,0	209,1	100,5	297,6	726,3	20.930
K 10	11.413	19.980	5.615,0	346,5	2.300,1	194,4	239	40.088
Ukupno	135.296	215.478	53.202,1	4.388,3	26.424,3	4.722,4	71.960	511.471

Obrada: Članovi Povjerenstva

Na temelju broja uvjetnih grla stoke po kantonima procijenjeno je da je u Javnoj poljoprivrednoj savjetodavnoj službi u F BiH potreban ukupno 61 savjetodavac specijalista za stočarstvo, akvakulturu, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje prikazanje.

Broj poljoprivrednih savjetodavaca za stočarstvo, akvakulturu, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje prema broju uvjetnih grla po kantonima prikazan je u Tablici 12.

Tablica 12.: Broj poljoprivrednih savjetodavaca za stočarstvo, akvakulturu, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje prema broju uvjetnih grla stoke, po kantonima

Kanton										
USK	PK	TK	ZDK	BPK	SBK	HNK	ZHK	KS	K10	Ukupno
7	1	18	11	1	9	4	2	3	5	61

Obrada: članovi Povjerenstva

Na temelju obima poljoprivredne proizvodnje u F BiH procijenjeno je da je u kantonima ukupno potrebno 156 savjetodavaca specijalista za specijalistička usmjerenja po proizvodnjama.

Imajući u vidu zakonodavni okvir i strateške dokumente u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja u F BiH, procijenjeno je da još uvijek prioritet u radu Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH treba staviti na poljoprivrednu proizvodnju i da je u kantonima dovoljan po 1 savjetodavac specijalista za ruralni razvoj. U trenutku kada bude uspostavljen zakonodavni okvir i budu ispunjeni neophodni uvjeti od razine Države, preko F BiH do kantona predloženi broj će biti korigiran sukladno stvarnim potrebama.

Na temelju podataka o proizvodnjama procijenjeno je da je u F BiH potrebno 166 terenskih poljoprivrednih savjetodavaca savjetodavaca u kantonalnim i općinskim poljoprivrednim savjetodavnim službama.

Zakonom je utvrđeno da poslove savjetodavne djelatnosti u kantonima vrše kantonalne, gradske i općinske poljoprivredne savjetodavne službe. Ukupan broj poljoprivrednih savjetodavaca po specijalističkim usmjerenjima po kantonima prikazan je u Tablici 13. Procjenjeni broj potrebnih savjetodavaca za jedan kanton uključuje savjetodavce u kantonalnoj, gradskim i općinskim poljoprivrednim savjetodavnim službama na području kantona.

Tablica 13: Broj poljoprivrednih savjetodavaca u F BiH po kantonima

Kanton	Broj poljoprivrednih savjetodavaca po specijalističkim usmjerenjima za			Ukupno	Broj općina
	biljnu proizvodnju (ratarstvo, povrtlarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; voćarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje; vinogradarstvo, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje)	stočarstvo, akvakulturu, mehanizaciju i ekonomiku ove proizvodnje	ruralni razvoj		
USK	18	7	1	26	8
PK	3	1	1	5	3
TK	20	18	1	39	13
ZDK	15	11	1	27	12
BPK	2	1	1	4	3
SBK	10	9	1	20	12
HNK	8	4	1	13	9
ZHK	4	2	1	7	4
KS	4	3	1	8	9
K10	11	5	1	17	6
Ukupno	95	61	10	166	79

Obrada: članovi Povjerenstva

Broj angažiranih savjetodavaca u kantonalnim službama i Federalnom ministarstvu poljoprivrede i procjena potrebnog broja poljoprivrednih savjetodavaca prikazan je u Tablici 14. Obzirom da u vrijeme izrade Strategije nije uspostavljen Registar poljoprivrednih savjetodavaca, u ukupan broj trenutno zaposlenih savjetodavaca u Javnoj poljoprivrednoj savjetodavnoj službi u F BiH nisu uračunati savjetodavci u gradskim i općinskim službama, te je za pretpostaviti da će nakon uspostave Registra broj poljoprivrednih savjetodavaca, koje će biti potrebno dodatno zaposliti u Javnoj poljoprivrednoj savjetodavnoj u službi F BiH biti znatno manji.

Tablica 14.: Broj zaposlenih poljoprivrednih savjetodavaca u kantonalnim službama i Federalnom ministarstvu poljoprivrede i procjena potrebnog broja poljoprivrednih savjetodavaca

Kanton	Broj zaposlenih poljoprivrednih savjetodavaca	Procjena potrebnog broja poljoprivrednih savjetodavaca
USK	0	26
PK	7	5
TK	9	39
ZDK	3	27
BPK	1	4
SBK	6	20
HNK	6	13
ZHK	6	7
KS	5	8
K10	4	17
FMPVŠ	3	6
Ukupno	50	172

Obrada: Članovi Povjerenstva

12. CILJNE SKUPINE

Vrlo bitno pitanje, koje ima velike implikacije na ulogu, ciljeve i učinak savjetodavnog rada je odabir poljoprivrednika s kojima će Javna poljoprivredna savjetodavna služba u F BiH raditi. Člankom 6. Zakona utvrđeno je da su usluge Javne poljoprivredne savjetodavne službe dostupne svim kategorijama poljoprivrednika, a poljoprivrednici mogu dragovoljno sudjelovati u sustavu poljoprivredne savjetodavne službe. Javna služba radit će sa svim poljoprivrednicima, koji za to iskažu interes, a najviše aktivnosti usmjerit će na rad sa skupinama poljoprivrednih proizvođača.

Rad sa skupinom omogućava istovremeni pristup većem broju proizvođača, direktno dobijanje povratnih informacija od strane proizvođača i međusobnu razmjenu mišljenja. Pri formiranju ciljnih skupina obvezno treba koristiti određene kriterije. Ciljna skupina formirana prema dobro definiranim kriterijima omogućiće proizvođačima u skupini lakše ostvarivanje zajedničkih interesa, a savjetodavcima osigurati uspješniji rad sa skupinom koja ima zajedničke interese.

Za formiranje ciljnih skupina koristit će se određene kriterije, prikazane u Tabelici 15.

Tabelica 15. Ciljne skupine, kriteriji za odabir i namjena

CILJNA SKUPINA	KRITERIJ	NAMJENA
Poljoprivredna gospodarstva s ravničarskih terena	Lokacija	Intenzivna proizvodnja
Poljoprivredna gospodarstva s brdovitim i planinskih terena	Lokacija	Ograničena i održiva proizvodnja na terenima nepovoljnim za poljoprivredu
Poljoprivrednici koji posredno prodaju proizvode	Marketing	Povećati proizvodnju
Poljoprivrednici koji neposredno prodaju proizvode	Marketing	Potaći direktnu prodaju na gospodarstvima
Poljoprivredna gospodarstva specijalizirana za jednu proizvodnju	Djelatnost	Jačati i specijalizirati proizvodnju
Poljoprivredna gospodarstva s dopunskom djelatnošću	Djelatnost	Na manjim gospodarstvima povećati dohodak s dopunskim djelatnostima
Poljoprivredna gospodarstva veća od 10 ha	Veličina gospodarstva	Povećavati gospodarstvo i proizvodnju
Poljoprivredna gospodarstva do 10 ha	Veličina gospodarstva	Intenzivirati proizvodnju
Vođenje knjigovodstva	FADN	Praćenje dohodovnog stanja
Mladi poljoprivrednici, žene-poljoprivrednici	Dob i spol	Potaći mlade za preuzimanje gospodarstva i za uspješno upravljanje njime
Žene sa poljoprivrednih gospodarstava	Spol	Položaj žena, očuvanje tradicije (kulinarstvo, zaboravljeni занати и друго)
Investicijsko usmjerjenje	Izvori financiranja	Potaći razvitak
Investicijsko uzdržane	Izvori financiranja	Potaći razvitak

Napredna - inovativna poljoprivredna gospodarstva	Brzo usvajanje inovacija	Pokazna gospodarstva za primjer drugima
Konzervativna – tradicionalna poljoprivredna gospodarstva	Oprezno prihvaćanje inovacija	Očuvanje poljoprivrednih gospodarstava uz poticaje

Savjetodavci sa skupinom sastavljaju program rada, koji treba biti usmjeren u pravcu rješavanja problema skupine, poticanja odlučivanja za uvođenje promjena, usavršavanja znanja, pružanja tekućih informacija o aktualnim poljoprivrednim temama i promjenama u zakonodavstvu i poljoprivrednoj politici.

Savjetodavci specijalisti radit će sa skupinama sastavljenim od poljoprivrednih proizvođača koji se bave istom vrstom ili načinom proizvodnje. Skupine se razlikuju po proizvodnim usmjeranjima, prema razvijenosti poljoprivredne proizvodnje, opremljenosti mehanizacijom, načinu prodaje proizvoda, sposobnosti upravljanja i drugo.

Veoma je bitno da se proizvodnim usmjeranjima formiraju i podskupine. Kriterij za formiranje podskupine je način proizvodnje, kao što je integrirana i organska proizvodnja ratarskih kultura, integrirana i organska proizvodnja povrća, integrirana i organska proizvodnja voća i integrirani i organski uzgoj voća itd.

Tabela 16. Ciljne skupine s koma će raditi savjetodavci specijalisti, kriteriji za odabir i namjena

CILJNA SKUPINA	KRITERIJ	NAMJENA
Ratari	Specijalnost / Način proizvodnje	Intenzivna proizvodnja
Povrtlari	Proizvodnja/ način/ predznanje	Intenzivna proizvodnja
Voćari	Proizvodnja/ način/ predznanje	Intenzivna proizvodnja
Vinogradari	Proizvodnja /način/ predznanje	Intenzivna proizvodnja
Vinari	Proizvodnja / predznanje	Kvalitetno vino
Proizvođači mlijeka	Usmjerjenje	Intenzivna proizvodnja
Svinjari	Usmjerjenje	Intenzivna proizvodnja
Ovčari	Usmjerjenje	Intenzivna proizvodnja
Peradari	Usmjerjenje	Intenzivna proizvodnja
Gospodarstva sa specijalnom mehanizacijom	Mašinske usluge u mašinskom prstenu	Dodatni dohodak
Gospodarstva sa osnovnom mehanizacijom	Mehanizacija za vlastite potrebe	Održavanje, siguran i efikasan rad
Organska proizvodnja	Način proizvodnje	Potači organski način proizvodnje
Razvitak sela	Infrastruktura, naseljenost	Učešće cijele populacije iz ruralnih područja
Dobro upravljanje	Sposobnost upravljanja	Uspješno upravljanje
Loše upravljanje	Sposobnost upravljanja	Uspješno upravljanje
Komercijalna gospodarstva	Marketing/profit	Povećan dohodak
Nekomercijalna gospodarstva	Marketing	Poticanje prodaje
LEADER	Teritorij	Ruralni razvitak

13. METODE SAVJETODAVNOG RADA

Sukladno Zakonu, savjetodavne službe i poljoprivredni savjetodavci u svom radu dužni su se pridržavati metoda savjetodavnog rada propisanih Zakonom i Pravilnikom o metodama savjetodavnog rada („Službene novine Federacije BiH“, broj 44/14).

Pravilnikom o metodama savjetodavnog rada utvrđene su vrste usluga, metode savjetodavnog rada, njihov odabir i način izvještavanja o njihovoj primjeni kako od strane javne, tako i od strane privatne poljoprivredne savjetodavne službe.

14. CILJEVI RADA JAVNE POLJOPRIVREDNA SAVJETODAVNA SLUŽBA U FEDERACIJI BIH

Javna poljoprivredna savjetodavna služba aktivnosti usmjerava u dva pravca:

- pomoći poljoprivrednim proizvođačima u vršenju njihovih osnovnih i dopunskih djelatnosti,
- kao jedan od instrumenata provedbe poljoprivredne politike pomaže u realizaciji postavljenih ciljeva poljoprivredne politike na svim razinama vlasti u FBiH.

Strateški ciljevi Javne poljoprivredne savjetodavne službe u petogodišnjem razdoblju su:

Strateški cilj 1.	Razvitak funkcionalnog sustava Javne poljoprivredne savjetodavne službe u FBiH;
Strateški cilj 2.	Povećanje obima korištenja novčanih poticaja za poljoprivredu iz proračuna i vršenje poslova od značaja za državu
Strateški cilj 3.	Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava
Strateški cilj 4.	Razvitak ruralnih područja i očuvanja tradicionalnih vrijednosti
Strateški cilj 5.	Očuvanje okoliša

Strateški cilj 1. Razvitak funkcionalnog sustava Javne poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji BiH

Opis:

Preduvjet za ispunjenje Misije, Vizije i drugih ciljeva postavljenih ovom Strategijom jeste odgovarajući kadrovske i materijalne kapacitete Javne poljoprivredne savjetodavne službe. Prvi korak u njenoj uspostavi sukladno Zakonu, jeste provedba programa obuke za certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca, zatim kontinuirana godišnja obuka poljoprivrednih savjetodavaca u svrhu unaprjeđenja njihovih znanja i vještina.

Slijedeći uvjet jeste formiranje Javna poljoprivredne savjetodavne službe u FBiH na svim razinama Vlasti, sukladno Zakonu, vodeći računa o stanju poljoprivredne proizvodnje i

potrebama terena. Na temelju navedenog definiran je opis poslova poljoprivrednih savjetodavaca po specijalističkim usmjeranjima i utvrđen je broj poljoprivrednih savjetodavaca u F BiH potreban za provedbu Strategije.

Od značaja za rad Javne poljoprivredne savjetodavne službe je povezivanje s naučno-istraživačkim i stručnim institucijama u cilju transfera postignuća istraživanja i novih tehnologija u poljoprivrednu proizvodnju, s jedne strane i s druge strane usmjeravanje razvoja primarnih istraživanja u poljoprivredi u pravcu zadovoljenja potreba poljoprivrednog gospodarstva i proizvođača.

Promoviranje savjetodavnih poslova kroz uspostavu i razvoj portala Javne poljoprivredne savjetodavne službe i izradu biltena poljoprivredne savjetodavne službe veoma je bitno za uspostavu kapaciteta Javne poljoprivredne savjetodavne službe.

Mehanizam djelovanja

Osnovni mehanizam razvitka funkcionalnog sustava Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH jeste primjena Zakona:

- uspostava i jačanje kapaciteta poljoprivrednog savjetodavaca,
- uspostava Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH s materijalnim i kadrovskim kapacitetom koji odgovara potrebama terena.
- uspostava stabilnog financiranja službe sa svih razina Vlasti u F BiH.

Važan mehanizam u izgradnji kapaciteta Javne poljoprivredne savjetodavne službe jeste povezivanja sa znanstveno - istraživačkim i stručnim institucijama u cilju transfera postignuća istraživanja i novih tehnologija u poljoprivrednu proizvodnju putem demonstracionih poljoprivrednih gospodarstava, dana polja i sl.

<i>Operativni cilj 1.</i>	<i>Izgradnja kapaciteta i unaprjeđenje vještina poljoprivrednih savjetodavaca</i>
<i>Obrazloženje</i>	Ovaj operativni cilj temeljen je na Zakonu i Pravilniku o obuci, certifikatu i Registru poljoprivrednih savjetodavaca („Službene novine Federacije BiH“, 38/15) i on je preuvjet za uspostavu sustava poljoprivrednog savjetodavstva u Federaciji BiH
<i>Opis obrazloženje</i> i	Sukladno Zakonu, Pravilniku o obuci, certifikatu i Registru poljoprivrednih savjetodavaca i programima obuke organizirati i provesti obuku za certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca, zatim kontinuirana godišnja obuka poljoprivrednih savjetodavaca u svrhu unaprjeđenja njihovih znanja i vještina.
<i>Mjera 1.</i>	<i>Certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca</i>
<i>Opis obrazloženje</i> i	Sukladno Zakonu, Pravilniku o obuci, certifikatu i Registru poljoprivrednih savjetodavaca i programu obuke organizirati i provesti obuku za certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca.
<i>Vremenski okvir</i>	2016 - 2020
<i>Izvori financiranja</i>	Troškove obuke snosi služba iz koje polaznici dolaze ili sami polaznici
<i>Indikatori praćenja</i>	Broj poljoprivrednih savjetodavaca koji nakon što su prošli program obuke, položili stručni ispit im stekli certifikat
<i>Mjera 2.</i>	<i>Redovna godišnja obuka poljoprivrednih savjetodavaca</i>
<i>Opis obrazloženje</i> i	Sukladno Zakonu, Pravilniku o obuci, certifikatu i Registru poljoprivrednih savjetodavaca i programu obuke organizirati i provesti redovnu godišnja obuka poljoprivrednih savjetodavaca u svrhu unaprijeđena njihovih znanja i vještina.
<i>Vremenski okvir</i>	2017 - 2020
<i>Financijski izvori</i>	Troškove obuke snosi služba iz koje savjetodavci dolaze ili sami

	polaznici
Indikatori praćenja	Broj poljoprivrednih savjetodavaca koji su prošli program redovne godišnje obuke poljoprivrednih savjetodavaca

Operativni cilj 2.	Izgradnja kapaciteta Javne poljoprivredne savjetodavne službe
Obrazloženje	Ovaj operativni cilj temeljen je na obvezi svih razina vlasti da sukladno Zakonu uspostave poljoprivrednu savjetodavnu službu.
Opis obrazloženje	<p><i>i</i> Sukladno Zakonu, Pravilniku o obuci, certifikatu i Registru poljoprivrednih savjetodavaca i stanju u poljoprivredi u Federaciji BiH, utvrđen je broj poljoprivrednih savjetodavaca po kantonima po specijalističkim usmjerjenjima.</p> <p>Sukladno članku 16. Pravilnika o metodama savjetodavnog rada obveza FMPVŠ je uspostava Informacijskog sustava/programa za vođenje evidencije o pruženim savjetodavnim uslugama.</p>
Mjera 1.	Uspostava Javne poljoprivredne savjetodavne službe u FBiH
Opis obrazloženje	<p><i>i</i> Sve razine vlasti u F BiH na temelju Zakona imaju obvezu uspostaviti poljoprivrednu savjetodavnu službu. Strategijom je utvrđen broj poljoprivrednih savjetodavaca odgovarajućih specijalističkih usmjerjenja po kantonima i dat je opis poslova za određena specijalistička usmjerjenja. Na ovome bi se trebale temeljiti izmjene Pravilnika o unutarnjoj organizaciji FMPVŠ, kantonalnih, gradskih i općinskih poljoprivrednih savjetodavnih službi.</p>
Vremenski okvir	2017
Izvori financiranja	Proračuni F BiH, kantona, gradova i općina
Indikatori praćenja	Sukladno zakonu uspostavljene: Središnja poljoprivredna savjetodavna služba, kantonalne, gradske i općinske poljoprivredne savjetodavne službe
Mjera 2.	Osiguranje sredstava za zapošljavanje sukladno Pravilnicima o unutarnjoj organizaciji Središnje, kantonalnih, gradskih i općinskih poljoprivrednih savjetodavnih službi, njihovo opremanje i poboljšanje uvjeta rada
Opis obrazloženje	<p><i>i</i> Preduvjet je formiranje Središnje, kantonalnih, gradskih i općinskih poljoprivrednih savjetodavnih službi sukladno Zakonu za koje će u proračunima Federacije BiH, gradova i općina biti osigurana finansijska sredstva za popunu radnih mjesta i opremanje službi. Za poboljšanje uvjeta rada moguće osigurati dodatni izvor sredstava iz međunarodnih programa.</p>
Vremenski okvir	2017 - 2018
Izvori financiranja	Proračuni F BiH, kantona, gradova i općina, sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	<ul style="list-style-type: none"> - Broj poljoprivrednih savjetodavaca u Javnoj PSS (Središnja, kantonalne, gradske i općinske PSS); - Nabavljena oprema; - Broj međunarodnih programa u koje je uključena Javna PSS i sredstva osigurana iz tih programa
Mjera 2.	Uspostava sustava uvezivanja Javne PSS
Opis obrazloženje	<p><i>i</i> Sukladno članku 16. Pravilnika o metodama savjetodavnog rada obveza FMPVŠ je uspostava informacijskog sustava/programa za vođenje evidencije o pruženim savjetodavnim uslugama.</p>
Vremenski okvir	2017 - 2018
Izvori	Proračuni F BiH, sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva

financiranja	međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Uspostavljen program za uvezivanje Javne poljoprivredne savjetodavne službe

Operativni cilj 3.	<i>Optimalan pristup poljoprivrednim znanjima, prijenos znanja i vještina do poljoprivrednog proizvođača</i>
Opis obrazloženje	i Za ispunjavanje misije i postavljenih ciljeva/za rad Javne poljoprivredne savjetodavne službe od značaja je povezivanje sa znanstveno-istraživačkim i stručnim institucijama u cilju transfera postignuća istraživanja i novih tehnologija u poljoprivrednu proizvodnju, s jedne strane i s druge strane usmjeravanje razvoja primarnih istraživanja u poljoprivredi u pravcu zadovoljenja potreba poljoprivrednog gospodarstva i proizvođača. Uspostava i razvoj portala Javne poljoprivredne savjetodavne službe i izrada biltena značajan je alat za transfer znanja i promoviranje rada službe.
Mjera 1.	Povezivanje sa znanstveno-istraživačkim i stručnim institucijama
Opis obrazloženje	i Uspostava i jačanje kapaciteta Javne poljoprivredne savjetodavne službe od značaja je povezivanje sa znanstveno - istraživačkim i stručnim institucijama radi transfera postignuća istraživanja i novih tehnologija u poljoprivrednu proizvodnju, s jedne strane i s druge strane usmjeravanje razvoja primarnih istraživanja u poljoprivredi u pravcu zadovoljenja potreba poljoprivrednog gospodarstva i proizvođača od izuzetnog je značaja za rad poljoprivredne savjetodavne službe.
Vremenski okvir	2016 -2020
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Proračun F BiH, sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	<ul style="list-style-type: none"> - Broj programa financiranih iz Proračuna F BiH, - Broj programa/projekata financiranih iz različitih međunarodnih izvora
Mjera 2.	Razvoj web portala Javne poljoprivredne savjetodavne službe, izradu tiskanog materija/biltena Javne poljoprivredne savjetodavne službe, organiziranje događaja
Opis obrazloženje	i Ova mjera, čiji je krajnji cilj transfer znanja i informacija do korisnika, te promoviranje rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe realizirat će se kroz sljedeće aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> - uspostavu i razvoj portala Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH, - izrada biltena poljoprivredne savjetodavne službe, - sudjelovanje u formiranju demonstracionih poljoprivrednih gospodarstava; - stvaranje informacionog portala, - organiziranje ekskurzija, manifestacija tipa dani polja, - sudjelovanje u tv i radio emisijama/medijski nastupi i sl.
Vremenski okvir	2016 - 2020
Izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Proračun F BiH, sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljen portal - Broj tiskanih publikacija - Broj organiziranih ekskurzija i manifestacija

	- Broj sudjelovanja na TV i radio emisijama.

Strateški cilj 2.: Povećanje obima korištenja novčanih poticaja za poljoprivrednu iz državnih proračuna i vršenje poslova od značaja za državu

Opis:

Ovaj cilj postavljen je u svrhu povećanja poljoprivredne proizvodnje i stabilne ponude poljoprivrednih proizvoda, te ispunjavanja obveza određenih SSP-om u oblasti poljoprivrede.

Cilj je također usklađen sa ciljevima utvrđenim Zakonom o poljoprivredi („Službene novine Federacije BiH“ broj 88/07i 7/13), Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“ broj 42/10) i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH (2015 – 2019) („Službene novine FBiH“, broj 47/15).

Člankom 5. Zakona utvrđeno je da savjetodavna djelatnost između ostalog obuhvaća: sudjelovanje u prikupljanju tržišnih informacija za potrebe: poljoprivrednog informacijskog centra, sustava poljoprivredno knjigovodstvenih podataka (FADN) i drugih podataka iz oblasti poljoprivrede u F BiHi (stavak 6.) i stručno usavršavanje poljoprivrednika za uspostavu sustava poljoprivredne proizvodnje sukladno standardima EU (stavak 10.).

Mehanizam djelovanja:

Ovaj cilj provodit će se jednom od metoda ili kombinacijom više metoda savjetodavnog rada sukladno Pravilniku o metodama savjetodavnog.

Sukladno Zakonu poslove iz članka 5. stavak 6. i 10. vrše kantonalne poljoprivredne savjetodavne službe, te da poslove od posebnog značaja za Bosnu i Hercegovinu i F BiH, koji proizlaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i njenih država članica i Bosne i Hercegovine u oblasti poljoprivrede (tržišno – informacioni sustav, FADN i drugi poslovi) i drugih međunarodnih ugovora koje je zaključila Bosna i Hercegovina, odnosno F BiH sukladno članku 13. Zakona, utvrđeno je da će se financirati iz Proračuna Federacije - Federalnog ministarstva poljoprivrede 50 % i proračuna kantona - kantonalnih ministarstva po 5%.

<i>Operativni cilj 1.</i>	<i>Povećanje informiranosti korisnika o novčanim poticajima u poljoprivredi</i>
<i>Opis i obrazloženje</i>	Ovaj cilj postavljen je u svrhu informiranja što većeg broja korisnika vezano za mjere poljoprivredne politike i propise koje se odnose na novčane poticaje u poljoprivredi iz državnih proračuna
<i>Korisnici</i>	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
<i>Mjera 1.</i>	<i>Davanje informacija o poticajima za biljnu i stočarsku proizvodnju</i>
<i>Opis i obrazloženje</i>	Svrha ove mjere je korisnicima pružiti informacije o programima poticaja, zakonodavstvu, javnim natječajima i rokovima za prijavu, kako bi se oni pravovremeno informirali i u predviđenim rokovima predali aplikacije za poticaje
<i>Korisnici</i>	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
<i>Vremenski okvir</i>	2017 -2021.
<i>Finansijski izvori</i>	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe)
<i>Indikatori praćenja</i>	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
<i>Operativni cilj 2.</i>	<i>Pomoći poljoprivrednicima u postupku podnošenja zahtjeva za novčane poticaje</i>

Opis i obrazloženje	Ovaj cilj postavljen je u svrhu efikasnijeg pripremanja zahtjeva poljoprivrednika za novčane poticaje prema FMPVŠ i kantonalnim ministarstvima mjerodavnim za oblast poljoprivrede
Korisnici	Poljoprivrednici, poljoprivrede udruge, zadruge
Mjera 1.	Pružanje pomoći poljoprivrednicima u ispunjavanju aplikacija za poticaje u biljnoj i stočarskoj proizvodnji
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je pružanje pomoći poljoprivrednicima u ispunjavanju prijave za poticaje, davanje savjeta vezano za rokove prijave, uvjete koje moraju ispuniti i dokumentaciju koju moraju priložiti.
Korisnici	Poljoprivrednici, poljoprivredne udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe)
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
Operativni cilj 3.	<i>Vršenje poslova od posebnog značaja za državu</i>
Mjera 1.	Prikupljanje podataka za potrebe tržišnog informacionog sustava, FADN-a i drugih podataka iz oblasti poljoprivrede u F BiH
Opis i obrazloženje	Poslovi iz članka 5. stavak 6. i 10. Zakona i drugi poslovi od posebnog značaja za BiH i F BiH, koji proizlaze iz SSP-a u oblasti poljoprivrede (tržišno – informacioni sustav, FADN i drugi poslovi) i drugih međunarodnih ugovora koje je zaključila BiH, odnosno F BiH u trenutku izrade Strategije mogu biti okvirno planirani, detaljno će biti planirani tek kada se ispune uvjeti za njihovo pokretanje u BiH
Korisnici	Poljoprivrednici, institucije nadležne za sektor poljoprivrede
Vremenski okvir	2017-2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni proračuni, sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	/
Mjera 2.	Stručno usavršavanje poljoprivrednika za uspostavu sustava poljoprivredne proizvodnje sukladno standardima EU
Opis i obrazloženje	Poslovi iz članka 5. stavak 10. Zakona koji proizlaze iz SSP-a u oblasti poljoprivrede u trenutku izrade Strategije mogu biti okvirno planirani, detaljno će biti planirani tek kada se ispune uvjeti za njihovo pokretanje u BiH
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni proračuni, sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	/

Strateški cilj 3. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava/proizvoda

Opis:

Ovaj cilj postavljen je u svrhu povećanja i unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje i izvoza u F BiH i jačanja konkurenčnosti poljoprivrednih proizvođača na domaćem i inozemnom tržištu.

Cilj je također usklađen s ciljevima utvrđenim Zakonom o poljoprivredi („Službene novine Federacije BiH“ broj 88/07i 7/13), Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi i

ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“ broj 42/10) i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH (2015 – 2019) („Službene novine F BiH“, broj 47/15).

Mehanizam djelovanja:

Ovaj cilj provodit će se jednom od metoda ili kombinacijom više metoda savjetodavnog rada sukladno Pravilniku o metodama savjetodavnog rada.

Operativni cilj 1.	Tehničko tehnološko unaprjeđenje sektora poljoprivrede
Opis i obrazloženje	Ovaj cilj postavljen je u svrhu povećanja kvantiteta i kvalitete poljoprivrednih proizvoda, u cilju podizanja produktivnosti po proizvodnoj jedinici i po gospodarstvu, jačanja dohotka i konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača, uz poštivanje zahtjeva u pogledu zaštite životne sredine, sigurnosti hrane i dobrobiti životinja.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Mjera 1.	Pružanje savjetodavnih usluga korisnicima vezano za primjenu novih tehnologija u poljoprivrednoj proizvodnji
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je davanje preporuka i savjeta korisnicima vezano za primjenu suvremenih tehnologija u biljnoj i stočarskoj proizvodnji
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
Mjera 2.	Pružanje savjetodavnih usluga korisnicima vezano za investicijsko ulaganje za obnovu i modernizaciju objekata, mehanizacije i opreme
Opis i obrazloženje	i Svrha ove mjere je davanje preporuka i savjeta korisnicima vezano za opravdanost investiranja u podizanje ili proširenje objekata na poljoprivrednom gospodarstvu, kupovinu opreme i mehanizacije u biljnoj i animalnoj proizvodnji, kao i informacija o ostvarivanju novčanih poticaja iz proračuna F BiH, kantona, gradova i općina, međunarodnih fondova i postojećih kreditnih linija za investicijska ulaganja u sektor poljoprivrede.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 - 2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga poljoprivredne savjetodavne službe
Mjera 3.	Pružanje savjetodavnih usluga korisnicima vezano za investicijsko ulaganje u povećanje brojnosti i kvaliteta stočnog fonda
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je davanje preporuka i savjeta korisnicima vezano za opravdanost investiranja u nabavku kvalitetne stoke, kao i informacije o ostvarivanju novčanih poticaja iz proračuna F BiH, kantona, gradova i općina, međunarodnih fondova i postojećih kreditnih linija za investicijska ulaganja u sektor poljoprivrede.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge

Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstvima međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
Mjera 4.	Pružanje savjetodavnih usluga korisnicima vezano za investicijsko ulaganje za povećanje površina pod trajnim nasadima (voćnjaci i vinogradi) i zaštićenim prostorima
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je davanje preporuka i savjeta korisnicima vezano za opravdanost investiranja u podizanje i proširenje trajnih nasada, staklenika i plastenika, kao i informacije o ostvarivanju poticaja iz proračuna F BiH i kantona, gradova i općina, međunarodnih fondova i postojećih kreditnih linija za investicijska ulaganja u sektor poljoprivrede.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
Operativni cilj 2.	Promoviranje i jačanje svih oblika interesnog udruživanja i izgradnje lanaca vrijednosti
Opis i obrazloženje	Ovaj cilj postavljen je u svrhu promoviranja koncepta udruživanja u poljoprivredi i zadrugarstva, a u cilju zajedničkog nastupa malih poljoprivrednih gospodarstava na tržište, kako bi ispunili zahtjeve kvantiteta i kvalitete proizvoda.
Korisnici	Poljoprivrednici, poljoprivredne udruge, zadruge
Mjera 1.	Pružanje pomoći korisnicima u oblasti udruživanja i organiziranja u poljoprivredi
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je motiviranje poljoprivrednika, i pružanje pomoći oko osnivanja i registracije zadruge ili udruge, kako bi ojačali svoju poziciju na tržištu, smanjili rizik poslovanja, olakšali pristup resursima i inputima i unaprijedili marketing proizvoda.
Korisnici	Poljoprivrednici, poljoprivredne udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe

Strateški cilj 4. Razvoj ruralnih područja i očuvanja tradicionalnih vrijednosti

Opis:

Ovaj cilj postavljen je u svrhu povećanja informiranosti korisnika o: održivom razvoju ruralnih područja, poboljšanju kvalitete života u ruralnim područjima, očuvanju prirodne i kulturne baštine i mjerama politike ruralnog razvoja, projektima i programima novčanih potpora iz državnih proračuna i međunarodnih fondova za ruralni razvoj.

Cilj je također usklađen sa ciljevima utvrđenim Zakonom o poljoprivredi („Službene novine Federacije BiH“ broj 88/07 i 7/13), Zakonom o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“ broj 42/10), Zakonom o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/09) i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH (2015 – 2019) („Službene novine Federacije BiH“, broj 47/15) i Strategijom gospodarenja poljoprivrednim zemljištem na području BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 10/12).

Mehanizam djelovanja:

Ovaj cilj provodit će se jednom od metoda ili kombinacijom više metoda savjetodavnog rada sukladno Pravilniku o metodama savjetodavnog rada.

<i>Operativni cilj 1.</i>	<i>Diversifikacija aktivnosti na poljoprivrednim gospodarstvu i razvoj poduzetništva</i>
Opis i obrazloženje	Ovaj cilj postavljen je u svrhu povećanje prihoda ruralnog stanovništva kroz razvoj i diversifikaciju ruralnih aktivnosti na poljoprivrednom gospodarstvu i izvan njega, stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja i očuvanju postojećih radnih mesta, povećanje opsega i kvalitete usluga za stanovnike ruralnog područja.
Korisnici	Fizičke i pravne osobe u ruralnim područjima
Mjera 1.	Potpore razvoju poduzetništva u ruralnim krajevima
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je pružanje pomoći korisnicima vezano za promoviranje razvoja poduzetništva u ruralnim krajevima (tradicionalnih, umjetničkih obrta, izrade suvenira, pružanje usluga u ruralnim područjima).
Korisnici	Fizičke i pravne osobe u ruralnim područjima
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
Mjera 2.	Potpore razvoju ruralnog turizma
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je pružanje pomoći korisnicima vezano za unaprjeđenja razvoja ruralnog turizma i pomoći za promoviranje ponude ruralnog turizma.
Korisnici	Fizičke i pravne osobe u ruralnim područjima
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
Mjera 3.	Potpore preradi i prodaji proizvoda na poljoprivrednim gospodarstvima
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je pružanje pomoći korisnicima vezano za preradu i prodaju proizvoda na poljoprivrednim gospodarstvima u svrhu povećanja dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda i profita na poljoprivrednom gospodarstvu
Korisnici	Poljoprivrednici, poljoprivredna udruženja, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.

Finansijski izvori	Proračun F BiH, kontonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
Operativni cilj 2.	Transfer znanja i informacija vezano za racionalno korištenje i održivo upravljanje zemljištem
Opis i obrazloženje	Ovaj cilj postavljen je u svrhu zaštite kvaliteta poljoprivrednog zemljišta i podizanja nivoa korištenja obradivih površina.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Mjera 1.	Povećanje educiranosti korisnika vezano za okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je pružanje pomoći korisnicima vezano za mogućnosti iznajmljivanja, kupovine i okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kontonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
Mjera 2.	Povećanje educiranosti korisnika vezano za zaštitu i unaprjeđenje plodnosti poljoprivrednog zemljišta
Opis i obrazloženje	Svrha ove mjere je pružanje pomoći korisnicima vezano za provedbu Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09 i provedbenih propisa u dijelu koji se odnosi na zaštitu i unaprjeđenje plodnosti poljoprivrednog zemljišta, u saradnji sa nadležnim institucijama
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Finansijski izvori	Proračun F BiH, kontonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe

Strateški cilj 5. Očuvanje okoliša

Očuvanje okoliša utvrđeno je kao mjeru u Strategiji razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH za period 2015 – 2019. Ovim dokumentom očuvanje okoliša može se postaviti kao strateški cilj Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH, ali ga je u datom trenutku teško razraditi, jer nedostaje zakonodavno - institucionalni okvir u BiH i Federaciji BiH, kojima bi normativi zaštite okoliša bili uključena u poljoprivrednu proizvodnju, o čemu bi Javna poljoprivredna savjetodavna služba u F BiH informirala i savjetovala korisnike. Kada se steknu uvjeti, kroz programe rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe ovaj strateški cilj bit će detaljnije planiran.

Operativni cilj 1.	Promoviranje i jačanje poljoprivrednih praksi ugodnih po okolinu
Opis obrazloženje	i Strategija razvoja poljoprivrednog sektora u F BiH za period 2015 – 2019 predviđa donošenje seta mjera za organsku i integriranu poljoprivrednu proizvodnju, kao i drugih praksi ugodnih po okolinu, kojim će biti uređena organska i integrirana poljoprivredna

	proizvodnja.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Financijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
<i>Operativni cilj 2.</i>	Potpore izjednačavanju uvjeta poslovanja i očuvanja pejzaža u manje povoljnim područjima
Opis obrazloženje	i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u F BiH za period 2015 – 2019 planirano je uvođenje mjera za manje povoljna područja, koja će djelomično nadoknaditi gubitke koje proizvođači imaju zbog prirodnih karakteristika područja u kojem žive i rade. Predviđaju se i aktivnosti koje će definirati manje povoljna područja na teritoriji F BiH.
<i>Operativni cilj 3.</i>	Jačanje sustava i upravljanja i zaštite vodom u poljoprivredi
Opis obrazloženje	i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u F BiH za period 2015 – 2019 predviđa se set aktivnosti koji treba doprinijeti ostvarenju ovog cilja. Mjere će doprinijeti ispunjavanju zahtjeva Nitratne direktive, odnosno smanjenje zagađenja voda.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Financijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
<i>Operativni cilj 4.</i>	Jačanje svijesti o klimatskim promjenama, njenim posljedicama i potrebi njihovog rješavanja
Opis obrazloženje	i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u F BiH za period 2015 – 2019 planiran je set aktivnosti i mjere koje fokusiraju jačanje općih usluga će doprinijeti podizanju nivoa svjesnosti o potrebi mijenjanja proizvodnih praksi, tehnika i tehnologija, kao i važnosti odabira adekvatnog repromaterijala, posebno sorti i pasmina koje su manje osjetljive. Dodatno, pretpostavlja se intenzivniji uključivanja „centara znanja“ u cilju kreiranja tehničko-tehnoloških rješenja, alternativnih i inovativnih praksi.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Financijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
<i>Operativni cilj 5.</i>	Promoviranje korištenja obnovljivih izvora energije i korištenja otpada iz poljoprivrede
Opis obrazloženje	i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u F BiH za period 2015 – 2019 predviđa se implementacija mjera koje se fokusiraju na podršku aktivnostima za stvaranje dodatnog prihoda u oblasti korištenja obnovljivih izvora energije i korištenja otpada iz poljoprivrede.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.

Financijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
<i>Operativni cilj 6.</i>	<i>Revitaliziranje i očuvanje pašnjačkih površina</i>
Opis obrazloženje	i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u F BiH za period 2015 – 2019 predviđene su mјere koje se fokusiraju na promociju i jačanje održivih poljoprivrednih praksi, adekvatno korištenje pašnjačkih površina.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Financijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
<i>Operativni cilj 7.</i>	<i>Unapređenje zaštite biodiverziteta i genetskih resursa</i>
Opis obrazloženje	i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za period 2015 – 2019 predviđeno je da će ovaj cilj će biti ostvaren implementacijom mјera zaštite biodiverziteta i genetskih resursa, za što je preduvjet donošenje zakonodavnog okvira i uspostave sustava.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Financijski izvori	Proračun FBiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe
<i>Operativni cilj 8.</i>	<i>Razvijanje mehanizama za implementaciju zakona o zaštiti dobrobiti životinja</i>
Opis obrazloženje	i Strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u F BiH za period 2015 – 2019 je istaknuto da je na snazi Zakon o dobrobiti životinja, ali nisu kreirani mehanizmi za njegovu implementaciju. Posebno se ističe i priprema tipskih rješenja za objekte i opremu koja podržava primjenu principa dobrobiti životinja.
Korisnici	Poljoprivrednici, udruge, zadruge
Vremenski okvir	2017 -2021.
Financijski izvori	Proračun F BiH, kantonalni, gradski i općinski proračuni (za redovan rad poljoprivredne savjetodavne službe), grantovi, sredstva međunarodnih projekata, sredstva međunarodne tehničke pomoći, sredstva međunarodnih programa i projekata
Indikatori praćenja	Broj korisnika usluga savjetodavne službe

15. PROVEDBA PROGRAMA MJERA I AKTIVNOSTI

Ciljevi i mјere utvrđeni ovom Strategijom bit će temelj za izradu trogodišnjeg i godišnjeg program rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji BiH, koje sukladno Zakonu predlaže i donosi Federalno ministarstvo poljoprivrede u suradnji s kantonalnim

ministarstvima, kantonalnim agencijama i zavodima, gradskim i općinskim službama mjerodavnim za poslove poljoprivrede.

Godišnjim programom rada javne savjetodavne službe, za svaku planiranu aktivnost određuje se odgovarajuća metoda savjetodavnoga rada, koja omogućava uključivanje većeg broja korisnika, učinkovitiji rad i racionalni utrošak finansijskih sredstava.

Aktivnosti planirane programom rada provode: Središnja poljoprivredna savjetodavna služba, kantonalne, gradske i općinske službe, svako u okviru svoje mjerodavnsoti utvrđene Zakonom.

16.FINANCIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU STRATEGIJE

Sukladno članku 12. Zakona Javna savjetodavna službe u F BiH, financira se iz Proračuna F BiH, kantonalnih, gradskih i općinskih proračuna. Pored proračunskih sredstava mogu se financirati i bespovratnim sredstvima (grantovi), sredstvima međunarodne tehničke pomoći, sredstvima međunarodnih programa i projekata, dobrotvornim donacijama fizičkih i pravnih lica, kao i ostalim izvorima financiranja.

Člankom 9. stavak 5. Zakona je utvrđeno da se kantonalne savjetodavne službe financiraju iz proračuna kantona i osobnih prihoda.

Člankom 10. stavak 3. Zakona utvrđeno je da se gradske i općinske savjetodavne službe financiraju iz proračuna grada i općine i osobnih prihoda.

Poslove od posebnog značaja za Bosnu i Hercegovinu i Federaciju BiH, koji proizlaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i njenih država članica i Bosne i Hercegovine u oblasti poljoprivrede (tržišno – informacioni sustav, FADN i drugi poslovi) i drugih međunarodnih ugovora koje je zaključila Bosna i Hercegovina, odnosno Federacija BiH sukladno članku 13. Zakona, utvrđeno je da će se financirati iz Proračuna Federacije - Federalnog ministarstva poljoprivrede 50 % i proračuna kantona - kantonalnih ministarstva po 5%.

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 – 2021)

Tablica 15: Financijska sredstava po izvorima financiranja, strateškim cijevima i mjerama za petogodišnje razdoblje

<i>Operativni cilj i mjera</i>	<i>USK</i>	<i>PK</i>	<i>TK</i>	<i>ZDK</i>	<i>BPK</i>	<i>SBK</i>	<i>HNK</i>	<i>ZHK</i>	<i>KS</i>	<i>K 10</i>	<i>FMPVŠ</i>	<i>Ukupno</i>
<i>OP 1.</i> <i>Izgradnja kapaciteta i unaprjeđenje vještina poljoprivrednih savjetodavaca</i>												
<i>M 1.</i> Certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca	13.000	2.500	19.500	13.500	2.000	10.000	6.500	3.500	4.000	8.500	3.000	86.000
<i>M 2.</i> Redovna godišnja obuka poljoprivrednih savjetodavaca	31.200	6.000	46.800	32.400	4.800	24.000	15.600	8.400	9.600	20.400	7.200	206.400
<i>OP 2.</i> <i>Izgradnja kapaciteta Javne poljoprivredne savjetodavne službe</i>												
<i>M 1.</i> Uspostava Javne PSS u Federaciji BiH												
<i>M 2.</i> Osiguranje sredstava za zapošljavanje sukladno Pravilnicima o unutarnjoj organizaciji Središnje, kantonalnih, gradskih i općinskih PSS, njihovo opremanje i poboljšanje uvjeta rada	3.588.000	690.000	5.382.000	3.726.000	552.000	2.760.000	1.794.000	966.000	1.104.000	2.346.000	828.000	23.736.000
<i>M 3.</i> Uspostava sustava uvezivanja Javne PSS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100.000	100.000

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 – 2021)

OP 3.	<i>Optimalan pristup poljoprivrednim znanjima, prijenos znanja i vještina do poljoprivrednog proizvođača</i>												
M 1.	Povezivanje sa znanstveno-istraživačkim i stručnim institucijama											100.000	100.000
M 2.	Razvoj web portala Javne PSS, izradu tiskanog materija/biltena Javne PSS, organiziranje dogadaja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100.000	
<i>OP 3.</i>	<i>Vršenje poslova od značaja za državu</i>												100.000
M 1.	Prikupljanje podataka za potrebe tržišnog informacionog sustava, FADN-a i drugih podataka iz oblasti poljoprivrede u FBiH	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	300.000	300.000
M 2	Stručno usavršavanje poljoprivrednika za uspostavu sustava poljoprivredne proizvodnje u skladu sa standardima EU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	300.000	300.000
UKUPNO		3.632.200	698.500	5.448.300	3.771.900	558.800	2.794.000	1.816.100	977.900	1.117.600	2.374.900	1.738.200	24.928.400

17.PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE RADA JAVNE PSS

Sukladno odredbama članka 9. stavak (3) Zakona, kantonalne poljoprivredne savjetodavne službe dužne su Središnjoj poljoprivrednoj savjetodavnoj službi dostavljati kvartalna i godišnje izvješće o realiziranju aktivnosti planiranih godišnjim programom rada za područje svoje administrativne mjerodavnosti.

U kvartalnom izvješću za svaku realiziranu aktivnost potrebito je navesti primijenjenu metodu savjetodavnog rada, kako je propisano člankom 14. Pravilnika o metodama savjetodavnog rada.

U cilju pojednostavljenja, učinkovitijeg i bržeg praćenja rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe i olakšane komunikacije poljoprivredni savjetodavac je dužan voditi elektronsku evidenciju o pruženim uslugama i primijenjeni metoda savjetodavnog rada, na način propisan člankom 16. Pravilnika o metodama savjetodavnog rada. Informacijski sustav/program za vođenje evidencije za poljoprivredne savjetodavce zaposlene u Javnoj savjetodavnoj službi treba uspostaviti Federalno ministarstvo poljoprivrede.

18.PRIVATNE POLJOPRIVREDNE SAVJETODAVNE SLUŽBE

Sukladno Zakonu poslove savjetodavne djelatnosti u Federaciji BiH mogu vršiti i privatne poljoprivredne savjetodavne službe. Privatne poljoprivredne savjetodavne službe su pravne osobe koje imaju registriranu privatnu savjetodavnu službu, oblik gospodarskog društva ili zadruga za poslove savjetodavne službe, imaju najmanje dva zaposlena savjetodavca upisana u Registar savjetodavaca, raspolažu odgovarajućim prostorom i opremom za rad, posjeduju dozvolu za rad – licencu izdatu od strane Federalnog ministarstva poljoprivrede i upisane su u Registar poljoprivrednih savjetodavnih službi.

Privatna savjetodavna služba dužna je Federalnom ministarstvu poljoprivrede dostavljati godišnje izvješće o vrsti i broju pruženih savjetodavnih usluga i korištenim metodama savjetodavnog rada za savjetodavnu oblast/oblasti za koju/koje privatna savjetodavna služba posjeduje licencu sukladno odredbama Zakona i propisa donesenih na temelju njega.

Privatne savjetodavne službe se financiraju iz osobnih prihoda, a mogu se financirati i bespovratnim sredstvima (grantovi), sredstvima međunarodne tehničke pomoći sredstvima međunarodnih programa i projekata, dobrotvornim donacijama fizičkih i pravnih lica, kao i ostalim izvorima financiranja.

Djelovanje privatne poljoprivredne savjetodavne službe osigurava konkurentnost ponude savjetodavnih usluga. Pri provedbi projekata ruralnog razvijatka, koji će zahtijevati partnersku povezanost lokalnih zajednica, privrede i stručnih institucija, pored Javne poljoprivredne savjetodavne službe moći će sudjelovati privatne savjetodavne službe službe. Time će i privatnoj i Javnoj službi biti omogućeno financiranje bespovratnim sredstvima iz međunarodnih programa i projekata, sredstvima međunarodne tehničke pomoći i iz drugih izvanproračunskih izvora. Sredstva iz predpristupnih fondova namijenjena razvitku poljoprivrede, dopunskih djelatnosti na gospodarstvima, nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima i LEADER programi, pružit će mogućnost privatnim savjetodavnim službama, da uz Javnu službu pomognu u povlačenju sredstava iz raspoloživih EU fondova u ruralna područja.

19. SUSTAV KOORDINACIJE

Suradnja i koordinacija svih razina pružatelja savjetodavnih usluga treba biti osigurana direktnim kontaktima, za čiju organizaciju je zadužena Središnja poljoprivredna savjetodavna služba, koje sukladno Zakonu:

- prati i koordinira rad kantonalnih ministarstava, kantonalnih agencija i zavoda, gradskih i općinskih službi mjerodavnih za poslove poljoprivrede u realiziranju srednjoročnog i godišnjeg programa rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe u F BiH;
- prati i koordinira rad privatnih poljoprivrednih savjetodavnih službi;
- u suradnji s kantonalnim ministarstvima, kantonalnim agencijama i zavodima, gradskim i općinskim službama mjerodavnim za poslove poljoprivrede predlaže i donosi srednjoročni/trogodišnji i godišnji program rada Javne savjetodavne službe u Federaciji;

U cilju učinkovitije realizacije naprijed navedeni zakonskih odredbi, usmjeravanja rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe, predlaganja korektivnih mjera i rješenja za otklanjanje eventualnih poteškoća u njenom radu, te suradnje Javne poljoprivredne savjetodavne službe i privatnih poljoprivrednih savjetodavnih službi potrebno je pri Federalnom ministarstvu poljoprivrede formirati stalno radno tijelo za koordinaciju rada poljoprivrednih savjetodavnih službi u F BiH, koje bi se sastojalo od predstavnika Središnje poljoprivredne savjetodavne službe u Federaciji BiH, rukovoditelja kantonalnih poljoprivrednih savjetodavnih službi i predstavnika privatnih poljoprivrednih savjetodavnih službi čija zadaća bi bila:

- davanje smjernica za izradu srednjoročnog/trogodišnjeg i godišnjeg programa rada Javne savjetodavne službe u F BiH;
- davanje smjernica za izradu programa obuke poljoprivrednih savjetodavaca;
- davanje smjernica za suradnju Javne poljoprivredne savjetodavne službe i privatnih poljoprivrednih savjetodavnih službi u F BiH;
- predlaganja korektivnih mjera i rješenja za otklanjanje eventualnih poteškoća u radu poljoprivrednih savjetodavnih službi u FBiH i
- drugo.

Kantonalne, gradske, općinske savjetodavne službe i Središnja savjetodavna služba u F BiH, sukladno Zakonu, dužne su međusobno surađivati, koordinirati rad i razmjenjivati informacije.

Stručnu koordinaciju savjetodavnih aktivnosti po proizvodnjama i drugim oblastima vrše koordinatori iz Središnje poljoprivredne savjetodavne službe:

- stručni koordinator za biljnu proizvodnju - usklađuje stručni rad svih savjetodavaca specijalističkih usmjeranja u biljnoj proizvodnji;
- stručni koordinator za stočarsku proizvodnju - usklađuje stručni rad svih savjetodavaca specijalista za stočarsku proizvodnju;
- stručni koordinator za agroekonomiku usklađuje stručni rad specijalista koji se bave ekonomikom biljne i stočarske proizvodnje, ekonomskim kalkulacijama na poljoprivrednim gospodarstvima, dopunskim djelatnostima, upravljanjem poslovanjem na poljoprivrednim gospodarstvima, FADN i investicijama za modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava;
- stručni koordinator za ruralni razvitak koordinira rad savjetodavaca, koji su uključeni u programe razvjeta i obnove sela na razini općina, koji učestvuju s općinama u lokalnim akcijskim grupama, koordinira rad svih savjetodavaca uključenih u pripremu i realizaciju programa ruralnog razvjeta;

- stručni koordinator za edukaciju savjetodavca, vodi računa o provođenju programa obuke za dovijanje certifikata za savjetodavca i redovne godišnje obuke poljoprivrednih savjetodavaca.

20. SURADNJA S INSTITUCIJAMA OD ZNAČAJA ZA POLJOPRIVREDNU SAVJETODAVNU SLUŽBU

Suradnja poljoprivredne savjetodavne službe sa stručnim i znanstveno - obrazovnim institucijama u F BiH od izuzetnog je značaja za njen rad. Projekti, čiji bi izvori financiranja mogli biti proračun F BiH i međunarodni programi i projekti, te tehnička pomoć pomogli bi uspostavi sustava suradnje i njegovom dalnjem održavanju.

Stručne i znanstveno - obrazovne institucije od značaja su za unaprjeđenje znanja i vještina poljoprivrednih savjetodavaca. Zakonom je propisano da stručne i znanstveno - obrazovne institucije u F BiH u suradnji sa Federalnim ministarstvom poljoprivrede izrađuju program teoretske i praktične obuke za certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca i program godišnje obuke poljoprivrednih savjetodavaca. Nakon donošenja ovih programa stručne i znanstveno - obrazovne institucije provode programe obuke, organiziraju obuku, polaganje ispita i izdavanje certifikata za poljoprivrednog savjetodavca.

U Tablici 16. dat je popis stručnih i znanstveno - obrazovnih institucija u oblasti poljoprivrede na razini Federacije BiH i kantona.

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 – 2021)

Tablica 16: Stručne i znanstveno - obrazovne institucije u oblasti poljoprivrede na razini Federacije BiH i kantona

Kanton	Srednje poljoprivredne škole	Poljoprivredni/agronomski fakulteti	Stručne upravne organizacije u oblasti poljoprivrede
USK	JU Mješovita srednja škola Bužim JU Srednja poljoprivredna škola "Sanus futurum" JU II srednja škola Velika Kladuša	Biotehnički fakultet Univerziteta u Bihaću	
PK	Srednja strukovna škola Orašje Srednja škola "Pero Zečević" Odžak		
TK	JU Mješovita srednja škola Živinice, JU Mješovita srednja škola Kalesija, JU Mješovita srednja škola Srebrenik, JU Mješovita srednja škola „Hasan Kikić“ Gradačac JU Mješovita srednja škola Čelić,	Univerzitet u Tuzli - Tehnološki fakultet - Odsjek agronomija	
ZDK	JU Mješovita Srednja škola Tešanj Mješovita Srednja škola Zenica		
BPK	JU Mješovita srednja škola "Enver Pozderović" Goražde		
SBK/ KSB	JU Mješovita srednja škola Busovača		
HNK	JU Srednja tekstilna i poljoprivredna škola Mostar JU Srednja škola Čapljina JU Srednja škola Konjic	Agronomski i prehrambeno-tehnološki fakultet Sveučilišta u Mostaru Agromediterski fakultet Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru	
ZHK			
KS	Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti	Poljoprivredno-prehrambeni fakultet u Sarajevu	
K 10	SSŠ "Silvije Strahimir Kranjčević" Livno Srednja škola Kupres SŠ "Tin Ujević" Glamoč Srednja strukovna škola Tomislavgrad		
FBiH			Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo Federalni agromediterski zavod Mostar Federalni zavod za agropedologiju

Izvor podataka: Članovi Povjerenstva

21. PROVEDBA STRATEGIJE

Savjetodavna djelatnost u Federaciji BiH uređena je Zakonom o poljoprivrednim savjetodavnim službama. Srednjoročna strategija pružanja savjetodavnih usluga (2017 – 2021) trasira put za postizanje postavljenih ciljeva. Ista će bit implementirana postupno u narednim godinama, do 2021. godine. Na kraju razdoblja bit će izvršeno ocjenjivanje uspješnosti njenog provođenja i postizanja ciljeva. Ocjena uspješnosti implementacije strategije biće javno objavljena.

- Strategija obuhvata suštinske elemente politike poljoprivrednog savjetodavstva.
- Za vršenje savjetodavne djelatnosti u javnoj i privatnoj poljoprivrednoj savjetodavnoj službi savjetodavac mora posjedovati certifikat, kojeg stječe po okončanju programa edukacije i završnog ispita. Certificirani poljoprivredni savjetodavci u cilju permanentnog usavršavanja dužni su prolaziti godišnju obuku. Obuku poljoprivrednih savjetodavaca izvode stručne i znanstveno - istraživačke institucije u Federaciji BiH, koje su za to registrirane.
- Javna poljoprivredna savjetodavna služba u F BiH organizira se sukladno Zakonu. Uspostavom struktura Javne poljoprivredne savjetodavne službe osigurava se javni interes i mogućnost pristupa uslugama Javne službe svim poljoprivrednicima. Njeno financiranje osigurava se iz proračuna i iz drugih izvora.
- Privatna poljoprivredna savjetodavna služba sa svojim specifičnim djelovanjem osigurava konkurentnost ponude savjetodavnih usluga. Privatne poljoprivredne savjetodavne službe osnivaju se i financiraju sukladno Zakonu. Partnerski se može povezati s Javnom poljoprivrednom savjetodavnom službom, lokalnim zajednicama, privrednim subjektima i stručnim institucijama, te se na taj način osigurati javno-pravatno partnerstvo.
- Savjetodavne službe u radu trebaju se pridržavati metoda savjetodavnog rada. Rad poljoprivrednih savjetodavca sa skupinama poljoprivrednih proizvođača osigurava efikasnost i rad sa svim kategorijama stanovništva iz ruralnih područja.
- U cilju učinkovitije provedbe Strategije, usmjeravanja rada Javne poljoprivredne savjetodavne službe, predlaganja korektivnih mjera i rješenja za otklanjanje eventualnih poteškoća u njenom radu, te suradnje Javne poljoprivredne savjetodavne službe i privatnih poljoprivrednih savjetodavnih službi potrebno je formirati stalno radno tijelo za koordinaciju rada poljoprivrednih savjetodavnih službi u F BiH pri Federalnom ministarstvu poljoprivrede.

21.1. Rizici provedbe strategije

Rizici koji se mogu očekivati u provedbi Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 – 2021) su slijedeći:

1. reforma javne uprave;
2. nedostatak finansijskih sredstava na svim razinama vlasti;
3. nedovoljna zaštićenost domaće proizvodnje;
4. administrativne prepreke za korištenje postojećih poljoprivrednih resursa.

Strategija pružanja savjetodavnih usluga u Federaciji BiH (2017 – 2021)